

Búkũ Ijó U'benjá drĩ

Úpí Sũlũmánĩ sĩ ijó u'belé u'bé u'bê búkũ 'dĩ agá ri kí ãndála nĩ. Icó kí sílé ílí 1000 BC sĩ. 'Bá ùndũwá ru Úpí Hēzēkíyā 'bā adrujó ĩ'bā āzĩ ru ĩndĩ rĩ sĩ kí Ijó u'belé u'bé u'bê 'dĩ 'bā āzĩ kí nĩ. Búkũ 'dĩ agá ímbátáná fēlé rĩ úsĩ ĩ'di gērĩ sĩ ijó sĩjó ālĩná-ālĩná rĩ sĩ. Búkũ āzĩ ùndũwā drĩ Báyĩbũlũ agá 'dĩ kí abe, búkũ Ijó U'benjá drĩ ĩ'di ijó āzĩ ù'bālé búkũ āwĩ drĩ āzĩla ijó nābīya 'ba kí ũlũlé rĩ kí ʊrũ'bá gá rĩ 'i. Jọ ijó ijó sĩ icójó ásĩ tĩjọ ùndũwā angálēpi Ādróná drĩ rĩ drĩ gá āzĩla ũrātáná 'bá 'bā kí ayúlé sĩ ijó pírĩ ídri ĩ'badrĩ agá rĩ kí āzā kojó rĩ drĩ gá.

Ásĩsĩná ãmbógó drĩdrĩ búkũ 'dĩ drĩ 'i sĩ 'bá kārĩlě rú 'dĩ kí izójó adrujó 'bá Ādróná ũrĩlēpi ídri ĩ'badrĩ agá rá la rú (índre cápĩtā 1:4 āzĩla 4:20 mujó drĩ gá). Ála āyĩkō ĩsũ rá la Ādróná ũrĩná sĩ āzĩla ru irijó vũrũlé rĩ sĩ (Ijó U'benjá 1:7). Ijó 'dĩ sĩ ijó āzākolé búkũ 'dĩ agá 'dā rĩ kí dó sĩ wēwē rú cécé: kākā Ādróná be rĩ 'i, kākā jĩránĩ be rĩ 'i āzĩla tǝrǝmǝ gá rĩ 'i, anzĩ kí izóná, ũkú ĩgbāná āzĩla ijó ru bĩlēpi málĩ trũ rĩ kí abe.

Ūrǝdrĩ ijó U'benjá drĩ kí

¹ 'Dĩ kí Ijó Sũlũmánĩ Dāwũdĩ ngǝpĩ úpĩ ĩsĩrayĩlĩ drĩ 'bā u'belé rĩ kí:

² Ásĩsĩná ĩ'badrĩ sĩ ùndũwā āzĩla ímbátáná fējó,

- ijó vājó āzila sī ífí la nǐjọ múké-múké.
- ³ Kí 'bá imbá sī u'ájọ ùndūwá ru āzila adrujọ 'bá
ijó mgbā, piri rī idélépi rī rú,
ásí alá āzila 'bá múké la ru.
- ⁴ Kí 'bá ùndūwā kọlì rī fē acalé ùndūwā trū
āzila kārīlẹ́ kí imbá sī adrujọ vátáná trū āzila
sī ijọ kí ẗtǐjọ múké-múké.
- ⁵ Lē 'bá ùndūwá ru rī 'bā are ijọ 'dī kí āzila 'bā
ū'bā kí ijọ ǐ'di 'bā ẗnǐlẹ́ 'bo rī kí drī gá,
ǐ'di 'bá ẗnǐtáná trū rī drī ce ijọ piri rī ngajọ,
- ⁶ ijọ 'dī sī kí dó sī ijọ u'bélé u'bé u'bē rī 'bā ífí vā
rá
ijọ ũkpó 'bá ùndūwā rú rī 'bā kí jolé rī kí
āzila kọyǐ-kọyǐ ǐ'bā kí zálé rī abe.
- ⁷ Úpí ẗrǐjọ rī ǐ'di ùndūwā 'bā i'dóná,
wó 'bá azalépi aza-azá rī gá kí ùndūwá āzila
ímbátáná sī ùndūwá isújọ rī úmgbé.
- Ijó jolé sī ásí 'bājọ ũkpó ru ùndūwā drī gá rī*
- ⁸ Mā ngọpì, mí are ímbátáná mí átépi 'bā sī ími
ímbájọ rī 'i
āzila ígā jọ mí āndrē 'bā ímbátáná kí ku.
- ⁹ Ímbátáná ǐ'badrī kí ími gbíyā itú
ūniyambamba rú cécé bǒngó sī drīkā
umbéjọ rī áni,
jọku āko ũnī āni gílé ími imbe gá rī 'bā ími
itújọ rī áni.
- ¹⁰ Mā ngọpì, 'bá ũnzí rī drī kí ími bǐlẹ́ iwí,
mí āǐ jọ ku.
- ¹¹ Drī kí jọ la míní, “Mí amụ āma abe; āmụ kí
āma zílẹ́ gẹrǐ gá sī 'bá āzì 'bā ārí asujọ,

- lě ãmu kí 'bá íjọ kóru rĩ kí drĩ tẹlẹ gẹrĩ gá sĩ
kí ọ 'dìjọ!
- 12 Lě ãma uti kí kí mifì trũ cécé ãngũ 'bá drālẹpi
rá rĩ 'badrĩ 'bã 'bá kí utijó rĩ áni,
lě ãma uti kí kí pírí cécé 'bá 'bã kí atijó 'bú
gá rĩ áni;
- 13 ãma dó sĩ málĩ pírí múké ùví ndú-ndú rĩ kí ịsụ
ãzıla ãma dó sĩ lícọ ãmadrĩ kí 'a tọ málĩ
ãmaní aralé rĩ kí sĩ;
- 14 mí amụ, ãma amụ kí tị icílẹ mî trũ
ãzıla ãma kí dó sĩ ãko pírí ãma ní ụgùlẹ rĩ kí
awa ãma drĩdrĩnĩ gá.”
- 15 Mâ ngópì, mí acì jọ 'bá 'dĩ 'bã áni rĩ kí abe ku,
mí icí mi ì'ba abe ku;
- 16 ã'dusĩku kí cẹ íjọ ùnzí gálẹ ụngùlẹ sĩ,
kí bábá sĩ 'bá ãrí asujó.
- 17 Ì'di ỳrọdrĩ kóru míní ímbá 'bejọ
ãrija kí ñi ndre sĩ la!
- 18 Wó 'bá 'dĩ áni rĩ kí ímbá 'be ì'bã vúná nî,
kí vúná la drã ímbá ì'bã kí 'belé rĩ sĩ nĩ!
- 19 Málĩ ịsùlẹ gẹrĩ ùnzí sĩ rĩ la sáwã pírí sĩ drã ajì
'bá rọmgbọ ru rĩ drĩ gá,
íjọ 'dĩ áni rĩ la ru idé 'bá rọmgbọ ru rĩ ọru 'bá
gá rá.

'Bá ùndũwã gālẹpi sĩ rĩ bìlẹ ãndụ líjọ rĩ

- 20 Ùndũwá la uzá rere gẹrĩ táwũnĩ drĩ agá sĩ,
ì'di ru ụ'dúkọ inga sù agá sĩ;
- 21 Ængũ 'bá 'bã kí sĩ nujó wũ rĩ gá ì'di 'bá umve
ụ'dúkọ sĩ rere
kējìtì táwũnĩ drĩ gá, ì'dĩ jọ la:

- 22 “Īmi 'bá idemará ru 'dī! Īlē adrulé ijó nīṅá kóru ú'dú íngōpí yā?
 Īmi mu u'álé āyīkō sī nīṅá ákō sī sáwā āzo rú íngōpí yā? Īmi 'bá azalépi aza-azâ 'dī ĩmi icó dó ijó ũnīlé ku yā?
- 23 Īdrī ándrá úzáná mání uzájó ĩmi drī gá rī āřī agá rá la,
 ma ándrá ijó áma ásı́ gá rī kí iyá agá ĩminí rá āzıla ũrátáná mádrī kí fē agá nī agá ĩminí rá.
- 24 Sáwā mání ándrá ĩmi umvejó rī sī, ĩgā ándrá áma tī arelé úmgbé,
 āzıla mání ándrá áma drī ĩjūjó ĩmi rŭlé rī sī, ĩ'bā ándrá ásı́ áma drī gá ku.
- 25 Īminí ímbátáná mádrī kí gājó pírí úmgbé
 āzıla ijó mání uzájó ĩmi drī gá rī āřījó ku rī sī,
- 26 ijó drī dó sī amú ĩmi ĩndú įşŭlé 'bo, ma dó áma ace ĩmi gulé gŭgŭ,
 ú'dú ũcōgō 'bā amújó a'déjé ĩmi drī gá rī sī ma uja ĩmi idelé ide ĩdē;
- 27 lĭkĭ āmbógó la drī a'dé ĩmi drī gá ĩmi wŭjó ālŭkŭkŭ áni,
 ũcōgō drī ĩmi li cécé Lōbı́yona áni,
 ú'dú ũřī āzıla ũcōgō 'bā ĩmi rujó rī sī,
- 28 'dā 'bā ũngúkú gá ĩmi dó amú áma umvelé wó má icó dó ĩmi umvilé ku,
 ĩmi dó áma ndrŭ ásı́ pírí sī, wó ĩmi icó dó áma įşŭlé ku.
- 29 Īminí ándrá nīṅá gājó úmgbé
 āzıla ĩminí Úpí ũřījó ku,
- 30 ĩminí ímbátáná mádrī kí gājó úmgbé

- āzila ijó mání uzájó ĩmi drī gá rī ā'ijó ku rī
 sī,
 31 ĩmi dó mu gērī ĩminí acíjọ ijó ũnzī agá rī 'bā
 sımuvú 'bílẹ rá
 āzila ijó ũnzí ĩminí ngalé rī kí fi ĩmi mifī gá
 trotro.
 32 Ijó 'dī sī 'bá azalépi aza-azâ rī kí ũdrā ĩ'bā kí
 ũndŭwā gājó úmgbé rī sī
 āzila ijó ĩ'bā kí ũndŭwā gājó úmgbé rī la kí
 fē ĩlīkīlé nī;
 33 wó 'bá áma tị arelépi rá rī la u'á ásı-ıgbẹ sī;
 ijó āzı ĩ'di 'bā sī u'ájó ũrī sī la la adru 'dáyụ."

2

Ūrōdrī ıśulé ũndŭwá sī rī

- 1 Mā gọpı, ıdrī ijó mádrī kí ā'ı rá
 āzila ıdrī āzıtáná mádrī kí tã mba ími ásı gá
 rá,
 2 bılẹ 'bájó sī ijó ũndŭwā drī arejó,
 āzila mínı ásı fējó sī ijó vājó,
 3 ıdrī ijó ífı vājó múké-múké rī a'ı rá
 āzila ıdrī ĩmi ı'dúkọ inga sī ijó vāńá a'ıjọ,
 4 ıdrī ĩ'di ndrŭ cécé mínı sılıvā ndrŭjọ rī áni
 āzila ıdrī ĩ'di ndrŭ cécé málı zılé zızı rī
 ndrŭjọ rī áni,
 5 'dā 'bā ũngúkú gá mi dó nıla ála Úpı Ādróná
 ũrī ıngonı ru yā rī gá rá,
 āzila mi nıtáná sī Úpı nıjọ rī ıśú rá.
 6 Ā'dusıku Úpı la ũndŭwá fē nı
 āzila tị la gá ũndŭwā āzila vātáná la āfŭ nı.
 7 Ādróná la 'bá ijó pıri rī ngalépi rī fē alılé ijó
 ũkpó rī kí agâ sī,

- ĩ'di gòbéré 'bá íjó pìrì rĩ ngalépi rĩ 'badrî rú nĩ,
 8 ã'dusĩku ĩ'di 'bá 'bá kí íjó lìlépi pìrì-pìrì rĩ kí tã mba,
 ãzĩla ĩ'di 'bá ã'ĩtáná trũ rĩ kí tã mba nĩ.
 9 'Dã 'bã ùngúkú gá mi dó íjó pìrì rĩ vã ãzĩla íjó lĩná pìrì rĩ nĩ rá,
 mi dó sĩ nĩ íjó múké rĩ nga sĩ cé.
 10 Íjó 'dĩ sĩ mi dó sĩ acá ùndũwã rú ãzĩla nĩtáná la dó sĩ míní ãyĩkõ fẽ.
 11 Íjó amálé pìrì rĩ la ími tãmba ãzĩla íjó vãṅá la ími drì ce nĩ.
 12 Òndũwã la ími pa 'bá ùnzí rĩ kí drì gá ãzĩla 'bá íjó jolépi mülũmbẽ sĩ rĩ kí drì gá.
 13 ĩ'di ími pa 'bá gẽrì pìrì rĩ a'belépi rá acilépi ìnì agá 'dĩ kí drì gá.
 14 ĩ'di ími pa 'bá u'álépi ãyĩkõ sĩ íjó ùnzí idéṅá sĩ ãzĩla u'álépi ãyĩkõ sĩ íjó ùnzí 'bá 'bã kí idélé rĩ kí sĩ rĩ kí drì gá.
 15 ĩ'di ími pa 'bá gẽrì ĩ'badrî kí sĩ adrujó gó'dó ru rĩ kí drì gá,
 ãzĩla 'bá úlétáná ru rĩ kí drì gá.
 16 Òndũwã la vã ími pa ùkú ãwú'bá ru mifĩ ãcí íjó jolépi tì ùré sĩ 'dĩ kí sĩ,
 17 ágó ĩ'didrì ìzõnzĩ sĩ rĩ a'belépi rá ãzĩla tì icíma ándrá ĩ'di 'bã icilé Ìdróná drìlẹ gá rĩ gálépi úmgbé rĩ drì gá.
 18 Ì'dusĩku ídrĩ fi jó ĩ'didrì agá mi acì gẽrì ĩmi agulépi drã gá rĩ agã sĩ.

- Míní mujó gẽrĩ ì'didrĩ agâ sĩ rĩ la ími agu
 ãngũ 'bá drǎlépi rá rĩ 'badrĩ gá.
- 19 'Bá ází mułépi ì'di rùlé ãgòlépi rá
 ãzıla ídri 'bã gẽrĩ ịsùlépi rá la 'dá yu.
- 20 Ijó 'dĩ sĩ lẽ ịbĩ ícétáná 'bá ídri múké 'dĩ 'badrĩ
 kí vú
 ãzıla mí u'á idri 'bá íjó mgbã rĩ idélépi rĩ drĩ
 sĩ,
- 21 ã'dusĩku 'bá mgbã 'dĩ kí mu u'álé ãngũ drĩ gá
 'dã
 ãzıla 'bá íjó kóru rĩ kí mu acelé ala gá nĩ.
- 22 Wó 'bá ùnzí 'dĩ kí ála mu kí drolé ãngũ drĩ gá
 'dã rá
 ãzıla ála 'bá ùnzí rĩ kí unze ịndụ trũ gbụ.

3

Ímbátáná fèlé Kǎrĩlẽ 'baní rĩ

- 1 Mâ ngòpì, ími drĩ 'bã ãvĩ jò ímbátáná mádrĩ kí
 sĩ ku,
 wó ímba ãzítáná mádrĩ kí tã ími ásì gá,
- 2 ã'dusĩku kí ími fẽ u'álé ídri rú ílì ãzo rú
 ãzıla mi dó sĩ drĩlẹba ịsù.
- 3 Lẽ mí a'be 'bá lẹnã kí íjó mgbã rĩ be ku;
 mí umbé íjó 'dĩ kí ími imbe gá,
 ímba íjó 'dĩ kí tã ími ásì gá.
- 4 'Dã 'bã ùngúkú gá mi lètáná ãzıla rụ múké ịsù
 ãdrónã drĩlẹ gá 'bá kí abe.
- 5 Í'bã ásì Úpí drĩ gá ími ásì pírí sĩ
 ãzıla mí ãtị jò mi ùndũwã mídrĩ drĩ gá ku;
- 6 mí ùrã Úpí 'bã íjó ãzì pírí míní ngalé rĩ kí agá
 ãzıla ì'di dó sĩ gẽrĩ mídrĩ kí 'bã adrujó ãlá ru.

- 7 Í'bã jõ ími ùndũwã ambamba rĩ gá ku,
 iru Úpí 'i àzıla mí idé jõ ìjọ ùnzí ku.
- 8 'Dã 'bã ùngúkú gá ími ọrụ'bá la dó adru ìvị ru
 àzıla ími ìfākã kí dó sĩ adru ùkpó ru.
- 9 Ífě Úpí ní málĩ mídrị kí 'bã àzı́ kí,
 àkónã pírı́ mídrị àfùlépi drịdrị rĩ kí abe
 àrútáná ru;
- 10 'dã 'bã ùngúkú gá ìrá mídrị kí dó sĩ ga tré drị
 la kí dó sĩ ayi vũ rụ sĩ,
 àzıla kére mídrị kí dó sĩ ga wáyĩnĩ sĩ tré.
- 11 Mâ ngópị, ígã jõ drịrịma Úpí 'bã fělé mínı́
 ímbátáná ru rĩ ku,
 ígã jõ úzáná ì'di 'bã uzájó ími drị gá
 ímbátáná ru rĩ ku,
- 12 à'dusĩku Úpí la 'bá ì'di 'bã lělé rá rĩ co
 ímbátáná ru,
 cécé átépi 'bã ngótı́ ì'di 'bã lělé rá rĩ ìndú
 cojó ímbátáná ru rĩ áni.
- 13 Drịlẹba 'bá ùndũwã ìsùlépi rá
 àzıla 'bá ìjọ vãná ìsùlépi rá rĩ nı́,
- 14 à'dusĩku ùndũwã 'bã ọrọdrị àmbógó ru
 àndànı́ ndě sílívã rá
 àzıla ífı́ ì'di 'bã kalé rĩ ndě gólūdı́ rá.
- 15 Ùndũwã ì'di ọrọdrị ru àndànı́ ndě ìrá àjẹ rú rĩ
 kí rá;
 mí ícọ ì'di ọ'bılé àko àzı́ mínı́ lělé la be ku.
- 16 Ùndũwã la fě la mi u'á ídri rú ílı́ àzo rú,
 ì'di ími 'bã adrulé málı́ trũ àzıla mi àrútáná
 ìsú rá.
- 17 Gẹrị ì'didrị kí 'bánı́ àyĩkõ

āzila ásì-ìgbě fě.

18 Ûndũwā ì'di ife ídri fēlépi 'bá ì'di ịsúlépi rá rĩ
'ba ní rĩ 'i;
'bá ì'di amvulépi mgbemgbe rĩ kí dó drīlẹba
ịsú rá.

19 Ûndũwā sī Úpí 'bā ùnókú ìndú ùkpó ru,
ìjọ vānà sī 'bā 'bù kí āngū ì'bā kí adrujọ rĩ
gá;

20 ùndũwā ì'didrī sī fē ìyí kírī rĩ 'baní agbélé
angájọ vū gálé
āzila fě uzogó ní 'dijọ angájọ ỳrú'bù gá 'bù
gálé.

21 Mā ngópì, ímba ìjọ ịnà pìrì rĩ tã āzila ìjọ
amánà mgbā rĩ be;
lě ìjọ 'dī 'bā āvī kí ími drī gá ku;

22 kí ími fē adrujọ ídri rú,
āzila adrujọ āyīkō sī ídri mídrī agá ílì āzo rú.

23 'Dā 'bā ùngúkú gá mi dó ací gẹrī mídrī kí gāsī
ỳrī kóru,
āzila ìjọ ùnzí icó dó sī ími pá sīlẹ ku;

24 míní ími la agá vūrú, mí icó idélé ỳrī sī ku;
āzila ú'dú míní kolé rĩ la adru ājì ambamba
rú.

25 Mí idé ỳrī sī ùcōgō ími ịsúlépi rùgbú
cécé ịlķī a'délépi 'bá ùnzīkānā ngalépi rĩ drī
gá rĩ áni rĩ sī ku,

26 ā'dusīku Úpí la dó adru 'bá ími tāmبالépi rĩ 'i
āzila ì'di dó sī ími pá tã mba icó dó sī ru sīlẹ
ku.

27 Lě mí uga mūkē 'bá āzī ní ku,

- ijọ la 'bã ùkpó drī adru ími drī gá rī gá.
 28 Lē ijọ mī jīránī ní, “Mí amú drūṣì ma míní fē
 la ìndō ìní la ku,”
 āko 'dā drī adru mí be cí rī gá.
 29 Mí itú ijọ ùnzí āzì mī jīránī
 u'álépi mí be āzìla ásì tīlèpi ími drī gá rī
 ọrọ'bá gá ku.
 30 Lē itō 'bá ijọ kóru
 'dī sī idé ijọ ùnzí āzì ími ọrọ'bá gá ku rú ku.
 31 Mí idé ājā 'bá āgōbī ambamba rī sī ku
 jōku mí ūbī ì'di pámvú ku,
 32 ā'dusīku Úpí ngū 'bá ijọ ùnzí ngalépi rī ùnzí,
 wó ì'di tì ícì 'bá ijọ pìrì rī ngalépi rī be.
 33 Úpí la lícó 'bá ijọ ùnzí idélépi rī drī wā rá,
 wó ì'di sūsú wi lícó 'bá ijọ pìrì rī idélépi rī
 drī ní rá.
 34 Úpí la 'bá idemará ru rī kí ide ìdē
 wó ì'di ásì ìgbē fē 'bá ru irilépi vūrúlé rī nī.
 35 Bá ùndūwá ru rī la ārútáná ṣsú,
 wó 'bá azalépi aza-azâ rī ní ì'di drīnzá fē.

4

Ọrọdrī Ùndūwā drī gá rī kī

- 1 Mā ngọpikā, ìmi are ìmbátáná ìmi átépi 'bã sī
 ìmi ìmbájó rī kī;
 ì'bã ìmi bílẹ ala gá ìmi dó sī ijọ vā āzìla ífí la
 nī múké-múké.
 2 Ìmbátáná mání ìmbálé míní 'dī kí múké,
 ijọ 'dī sī ìja jō mi búlú gá ìmbátáná 'dī agá rī
 sī ku.
 3 Sávā ándrá mání adrujó ìmbírángá ru mā átépi
 be rī sī,

- mání adrujó mâ ãndrẽ 'bã ngótĩṅá kíímgbí
rĩ 'i rĩ sĩ,
- 4 má átépi la ándrá mání ímbátáṅá fě agá nĩ,
ri ándrá mání jolé la, “Ímba ijó mání jolé
míní 'dĩ kí tã pírí ími ásı gá;
ímba ăzıtáṅá mádrı kí tã ăzıla mi dó sĩ adru
ídri.
- 5 Índrũ ũndũwã, índrũ míní ijó vãṅá;
ími drĩ 'bã ăvĩ jõ ijó mádrı kí sĩ ku jõku mí
uja ti ijó la sĩ búlú gá ku.
- 6 Lẽ mí a'be jõ ũndũwã ku, ă'dusıku ĩ'di mu ími
tã mbalé nĩ;
ılẽ ĩ'di ăzıla ĩ'di ími tã mba rá.
- 7 Ũndũwá ĩ'di ıřõdrı ru, ijó 'dĩ sĩ lẽ mí ıřú míní
ĩ'di rá.
Ăjẽ la drĩ tani ăko míní trũ adrujó rĩ kí 'du
pírí rá tí, lẽ mí ıřú míní ijó vãṅá rá.
- 8 ılẽ ũndũwá ăzıla ĩ'di ími inga urugá rá,
ídri ími ĩbĩ ĩ'di rı mgbemgbe, ĩ'di míní
ărútáṅá ajı rá.
- 9 Ũndũwã la ími drĩ aku bõngó ũniyambamba sĩ
drıká umbéjõ rĩ sĩ,
ăzıla ĩ'di ími ıřũ mãwıwã ũnĩ drı kí sĩ.”
- 10 Mâ ngõpi, mí are drĩ, mí ăřĩ ijó mání jolé míní
rĩ 'i
ăzıla ılı míní adrujó ídri rĩ kí dó sĩ adru ăzo
rú.
- 11 Má ímbá mi ũndũwá sĩ
ăzıla gẽřĩ pıřı sĩ u'ájõ rĩ sĩ 'bo.
- 12 Míní acı agá ăko ăzi ícõ ími pá sılé ku;
ăzıla míní cẽ agá ıngúlẽ sĩ mí ícõ a'délé ku.
- 13 Ímba ímbátáṅá 'dĩ kí tã, mí a'be kí ku;

- ímba tã la múké-múké, ã'dusĩku ì'di ídri
mídrî 'i.
- 14 Mí ací gẹrĩ 'bá ùnzí rĩ 'badrî gâ sĩ ku
jõku ítĩ pá gẹrĩ 'bá ìjọ ùnzí ngalépi rĩ drî gá
ku.
- 15 Mí idé ìjọ ùnzí ku, mí ika mi ì'di rụ ku;
ígã ìjọ ùnzí ngalé sĩ àzıla mí apá ìjọ ùnzí sĩ
apá-apâ,
- 16 ã'dusĩku 'bá ùnzí rĩ icó kí ụ'dụ kolé ku kpere
ì'bã kí ìjọ ùnzí idé agá rá ká;
icó kí ụ'dụ 'belé ku kpere ì'bã kí 'bá adrá agá
rá ká.
- 17 Ijó ùnzí idéná ì'di ì'baní cécé íná najó rĩ áni
ázıla àgõbĩ ì'di cécé ì'baní wáyĩnĩ mvujó rĩ
áni.
- 18 Gẹrĩ 'bá alá rĩ 'badrî ì'di cécé ìtụ 'bã ñzã àngũ
jilépi ụ'bùtị sĩ rĩ áni,
ì'di àngũ ji jã 'dã kpere ìtụ 'bã sí 'bã ko agá
ãcí'bírítoto.
- 19 Wó gẹrĩ 'bá ùnzí rĩ 'badrî ì'di cécé múdé
ìnbìrìcìcì rĩ áni;
nĩ kí ãko fèlépi la kí a'dé vũ gá rĩ ã'du yã rĩ
gá ku.
- 20 Mâ ngótĩ, í'bã ásì ìjọ mání jolé rĩ kí drî gá;
mí are ìjọ mání jolé rĩ kí múké-múké.
- 21 Ífē jō ìjọ 'dĩ 'bã àvĩ kí míní ku,
ímba kí tã ími ásì gá;
- 22 ã'dusĩku kí ídri fē 'bá kí ịsúlépi rĩ 'baní
ázıla kí 'bá ụrụ 'bá adrí rá.
- 23 Ijó 'dĩ kí agâ sĩ pírí, ímba ími ásì tã,
ã'dusĩku ì'di kídí ídri drî 'i.
- 24 Mí a'be ìnzõ jọṅá cã;

ijọ ijọ mülũmbē sī ku.

25 Índre āngū ími drīlẹ́ gá pìrì-pìrì,
mí uja ími tì búlú gá ku.

26 Gẹ̀rī mìní acíjọ rī 'bā adru ijọ pìrì drī 'i
āzila ijọ mìní ngalé rī kí dó sī adru pìrì.

27 Lẹ́ mí uja mi ijọ sī drī āndá gá jòku ìjì gá ku;
mí anzé ími pá ijọ ùnzí agá rī sī rá.

5

'Bá bìlẹ́ ìndú lijó āwũ sīrī

1 Mā ngòpì, í'bā ásì ùndūwā mádrì drī gá,
mí are drī ijọ mádrì ùndūwā drī 'dī kí sī ífí
la vājó múké-múké,

2 ijọ 'dī sī mi dó sī nī ími tām̄ba sī cé,
āzila ijọ pìrì mìní jolé ími tì sī rī la dó sī ijọ
nṅ́á mídṛì 'da.

3 Ijọ ũkú āwũ'bá ru mifí ācí rī 'bā jolé rī ìlìkìlì ru
cécé ānú áni
ijọ 'dī 'bā jolé rī ũré ru ndē ādu rá;

4 wó ìndúlẹ́ la ùjìkìrìlìlì ru cécé ìlìjì áni,
sì la ci ācí'bírítoto cécé ménéjá sí ìrìlẹ́-ìrìlẹ́
rī drī áni.

5 Ídrī ací 'dī vú gā sī 'dī ími agú drā gá;
āzila 'dī ími drī se ìnádṛì gá.

6 Ūrā ijọ gẹ̀rī ídri drī drī gá ku;
'dī abá gẹ̀rī agá 'dā, wó nī 'í āvī 'bo rī gá ku.

7 Ú'dī'da ìmi are drī anzì mádrì,
ìmi uja jò tì búlú gá ijọ mání jolé ìminí rī kí
agá ku.

8 Ìse ìmi ũkú 'dī áni rī 'bā andre gá ku,

- ĩmu kẹ́jítì ì'didrì gá ãni rú ku,
 9 drì adru ìni ku ìmi ìmi rù kùlépi kùkù rì kí ãvì
 rá
 ãzìla ìmi drā 'bá ùnzí rì kí drìlẹ́ gá ngòtìṅá
 ru,
 10 'bá ãmíyọ́ṅá ru rì kí dó mu málì ìmidrì kí nalé
 nì,
 ãzìla 'bá ãzì la dó sī mu ãko ìminí ịsùlé rì kí
 'dulẹ́ ì'di ãni la rú.
- 11 Sávā ìminí drājó rì sī ìmi dó nu
 ãzìla ìmi uru 'bá kí ịsù abe ukó rá.
- 12 Mi dó amù ìmi zìlé, “Bá rì, ágā ándrá mání
 ìmbátáná sī áma ìmbájó rì úmgbé àjọ yā!
 Ágā ándrá áma itújó rì úmgbé àjọ yā!
- 13 Má are ándrá ìmbá'bá mádrì kí tì ku,
 jòku 'bá mání ìmbátáná ìmbálépi rì kí tì ku.
- 14 Má iza dó ma ãni rú kpékpé rá,
 'bá ru tralépi ù'bí rì kí drìdrìṅì gá.”
- 15 Lē ùkú mídrì 'bā ca míní rá,
 ífē lētáná mídrì cùcù ì'dinì.
- 16 Lē mí adru cécé ịyì dìlépi gẹrì agā sī
 ùkú pírì 'bā kí sī ịyì mvujó ala gá rì rú ku.
- 17 Lē 'bā adru míní á'dùsì,
 mí ale ì'di 'bá ãzì be ku.
- 18 Lē ùkú mídrì 'bā adru míní kídì drìlẹ́ba drì rú,
 mí u'á àyìkō sī ùkú míní ìgbālẹ́ 'dì sī mì drì
 kārìlẹ́ rú rì sī.
- 19 Ì'di ùniyamba rú mūcé áni, lētáná uyaṅá kóru
 rì trū cécé ìndéṅṅá áni,
 lē ìbā ì'didrì 'bā fē míní àyìkō sávā pírì sī,
 lētáná ì'didrì 'bā ru mi cí.

- 20 Mâ ngópi, ũkú ãwú'bán ru mifi ãcí rĩ la ími ru
ã'du ijó sĩ yã?
Mi ími ibĩ 'bá ází 'bã ũkú rú ã'du ijó sĩ yã?
- 21 ã'dusĩku Úpĩ la ijó 'bá 'bã ngalé rĩ kí undré,
ãzĩla mifi ĩ'didrĩ la ãngũ ĩ'di 'bã sĩ mujó rĩ kí
undré píri.
- 22 Ijó ũnzĩ 'bá ũnzĩ rĩ 'bã idélé rĩ la adru ĩ'dinĩ
ímbá ru;
ĩbáká ijó ũnzĩ ĩ'didrĩ drĩ la ĩ'di vúńá ru.
- 23 ĩ'di mũ drálé ĩ'di 'bã ru tã mbajó ku rĩ sĩ,
Ĩ'di ãvĩ rá, ã'dusĩku aza ĩ'didrĩ trẹyĩ.

6

Bĩlé ĩndũ liná

- 1 Mâ ngópi idrĩ ãko ází fě mĩ jĩránĩ ní gúrã rú,
idrĩ vã drĩ tĩ sĩ ĩ'dinĩ bánzá a'dujó;
- 2 údrĩ dó sĩ lě ími rulé ijó mínĩ jolé rĩ sĩ,
údrĩ ími ru ijó ãfũlépi ími tĩ gá rĩ sĩ rá,
- 3 'dã 'bã ũngúkú gá mĩ ngópi, mí idé ijó 'dĩ 'i,
mínĩ sĩ ími trũjó,
ã'dusĩku mínĩ ijó ịsújó mĩ jĩránĩ be rĩ sĩ:
Ímũ ími irilé jĩránĩ 'bã pálé gá
í'bã mãmálá mĩ jĩránĩ drĩlé gá ijó la sĩ!
- 4 Lě íko ú'dú ku,
ífě ími mifi 'bã ụpĩ kí ru ku.
- 5 Ípa mi cécé mũcé 'bã ru palé 'bá mũlépi dora
gá rĩ drĩ gá rĩ áni,
cécé ãrĩńá 'bã ru pajó 'bá ãrĩńa kí ụrũlépi
ísékísé sĩ rĩ 'bã drĩ gá rĩ áni.
- 6 Índre drĩ ĩyé kĩ, mí 'bá ũvú'bán ru rĩ;

ĩndre drĩ gbíyã ì'bã kí ãzì ngajó rĩ kî ãzìla mí
adru ùndũwã rú kî áni!

- 7 Ì'bã ãzì ãmbógó ru,
drĩlẹ ru jòku úpí ru la 'dá yu,
8 wó kí ãkónã tãmba ì'baní lómúre rú áyi sĩ rá
ãzìla kí ãkónã ì'badrĩ tra ílí sĩ áyi drĩ tējó.
9 Mi 'bá ùvú'bá ru 'dĩ, 'í lẹ ụ'dụ kolé íngòpí yã?
Mi angá ụ'dụ gálẹ rĩ sĩ ã'du tú yã?
10 Ụ'dụ kojó were, u'dejó ụ'dụ sĩ,
drĩ trajó were sĩ avíjọ rĩ sĩ,
11 lēmērĩ la amú ími drĩ gá cécé ụgụ'bá áni,
ãzìla ãko ãkō la ími ra cécé ụgụ'bá ụsụ trũ
rĩ áni.

- 12 'Bá ãzì kọlì ãzìla ùnzí rĩ kí
acı ngara íjọ ìnzō rú rĩ irẹnjá trũ,
13 kí 'bá bĩ mífí sĩ, kí íjọ ùlũ pá sĩ
ãzìla tĩndrímvánà sĩ,
14 kí íjọ ùnzí itú kí ásì gá;
sáwã pírí sĩ kí íjọ fě bá drĩdrĩgá.
15 Íjọ 'dĩ sĩ líkì la a'dé kí drĩ gá rụgbụ nñjá kóru;
ála kí ìlìkì rá ãzìla ícọ ásì 'bālẹ kí drĩ gá ku.

- 16 Ìko ãzì kí ázìyá mgbã rĩ gá
ázìrĩ Úpí 'bã ngǔlẹ ùnzí rĩ kí:
17 'bá ãfó ru rĩ kí,
'bá ìnzō jolẹpi rĩ kí,
'bá 'bá íjọ kóru rĩ kí ụ'dìlẹpi rĩ kí,
18 'bá íjọ ùnzí itúlẹpi kí ásì gá rĩ kí,
'bá cẹlẹpi íjọ ùnzí gá mbēlẹ rú rĩ kí,
19 bá sādínĩ rú íjọ vú nzelẹpi ìnzō rú rĩ
kí,

ãzıla 'bá 'bá kí usúlépi rĩ kí.

Bìlẹ-ìndú liṅá ãwũ ijó sī rĩ

- 20 Mā ngópì, ímba ãzítáná mí átépi 'bã fèlé míní
rĩ kí tã
ãzıla mí a'be jō ímbátáná mí ãndrē drị kí ku.
- 21 Ímba kí tã ími ásị gá jã 'dâ;
ígĩ kí ími imbe gá.
- 22 Míní acị agá 'dâ, kí ími tãmba;
míní ú'dú ko agá kí ími andre tē;
míní angá agá ú'dú gá, kí ími imbá,
- 23 ã'dusīku ãzítáná 'dĩ kí míní cécé tálã áni,
ímbátáná 'dĩ kí míní d̄zã rú
ítútáná ãzıla ímbátáná ru
ḡerĩ ídri drị nĩ,
- 24 ijó 'dĩ kí ími tãmba ũkú ũnzí
ãwú'bá ru ìdra ũré rĩ sī.
- 25 Ími ũlě 'bã ãngã ì'di 'bã ũnĩ sī ku
jōku m̄létị ì'didrị 'bá ịcúlépi ịcụ rĩ sī ku,
- 26 ã'dusīku ũkú m̄ifị ãcí rĩ 'bã ãjẹ lú m̄ukátĩ ífị
ãlu rĩ áni,
wó kojó 'bá ãzí 'bã ũkú be rĩ la ími fē dr̄alé
rá.
- 27 'Bá ãzí icólépi ãcí umvúlépi ì'di 'bã jujú gá
bōngó la 'bã sī icójó vejó ku la cí yã?
- 28 'Bá ãzí icólépi ac̄l̄épi ãc̄íkúlú dr̄ị ḡásĩ
pá w̄ow̄o ru pá la 'bã sī icójó vejó ku la cí
yã?
- 29 Ijó 'dĩ sī Ágóbị ru lalépi 'bá ãzí 'bã ũkú sī rĩ la
adru 'dĩ 'bã áni;
'bá ãzí ũkú 'dĩ áni rĩ alólépi rá dr̄r̄ima
ịsúlépi ku la 'dá yu.

- 30 'Bá icó kí 'bá ãko ùḡḡlépi rĩ 'bã ijó 'bãlé ãrẽ rú
ku
drĩ táni ùḡḡ agá la ãbíṛí sĩ sĩ agajó tí.
- 31 Wó údrĩ ã'di ru rá, lẽ 'bã ùfẽ ãko ã'di 'bã ùḡḡlé
rĩ 'bã ãrígó tị pãlé ázĩrĩ,
drĩ táni adru sĩ máli ã'di drĩko gá rĩ kí 'dujọ
tị la gá pírí yã áni ijó ázĩ 'dáyù.
- 32 Wó ágóbí ãwũ ngalépi 'bá ázĩ 'bã ùkú be rĩ 'bã
ũndũwá 'dá yù;
'bá ijó 'dĩ áni rĩ idélépi rĩ ã'di ru vúná 'dì.
- 33 Ála ã'di co ãzıla drĩnzá fẽ ã'diní rá,
drĩnzá félé ã'diní rĩ icó walé ku,
- 34 ã'dusĩku ãjã la 'bá fẽ acalé ùmbã rú,
ãzıla ã'diní ãrígó tị ùfẽ agá, icó ásí-ìgbẹ i'dalé
ã'diní ku.
- 35 ã'di ùfẽná gã úmgbé; ùmbã ã'didrĩ sĩ
ãzıla icó ãko félé sĩ ã'di miḡḡ sajó rĩ ã'ílé ku
ãmbõgõ la drĩ táni adru ãngõpí tí.

7

*Bìlẹ-ìndú liṅá ùkú ãwú'bá ru miḡḡ ácí rĩ 'bã ijó
sĩ rĩ*

- 1 Mâ ngòpí, ãmba ijó mádrĩ kí tã
ãzıla ãmba ãzítáná 'dĩ kí tã ími ásí gá.
- 2 ãmba ãzítáná mádrĩ kí tã, mi dó sĩ adru ídri;
ãmba ãmbátáná mádrĩ kí tã cécé ími miḡḡ ífí
áni.
- 3 Mí umbé kí ími tĩndrímváná kí agá;
ísí kí ími ásí gá.
- 4 Ijó ùndũwã ní, “Mí mã ámvòpí 'i,”
ãzıla ijó vãná ní mi mã kãká mgbã rĩ.

- 5 Òndũwā la ími tā mba ũkú āwú'bá ru miṣi ácí
rĩ sī;
angájó ũkú miṣi ácí rĩ 'bā tì ũré sī 'bá uléjọ
rĩ gá.
- 6 Ọ'dú ālu mání āngū andre agá
dẹrīsā mádrì jọ agá rĩ 'bā ílé gá sī,
7 andre kārìlẹ́ ǎzì ìjọ nílẹpi ku la kì,
kí agá 'dāá andre kārìlẹ́ ǎzì òndũwā kóru la.
8 Kārìlẹ́ 'dī la ilú agá gẹrì kónā rú ũkú āwú'bá ru
miṣi ácí rĩ 'bā sī u'ájọ rĩ gá sī,
ri mụlé gẹrì ǎni rú ũkú miṣi ácí 'dā drì jọ
andre gá rĩ gá sī
9 Ìndró sī ìtù 'bā 'de agá āngū 'bā mọ̀nìmọ̀nì gá
'dī,
10 ũkú āwú'bá ru 'dī amú drì ufulé ì'di be,
sù ru ũkú miṣi ácí rĩ ǎni wó ásì la agá
mùlumbẹ́ ga tré.
11 Ì'di ìjọ jọ rere drì ùnzì sī
ìndú la ri ì'didrì lịcọ́ gá ku;
12 Sávā ǎzì rĩ kí sī ì'di adru gẹrì 'bā kónā cí rĩ gá
ǎzì rĩ sī ì'di adru sù agá sī 'bá kí ùmbájọ́.
13 Amvu kārìlẹ́ 'dī kpārā
ǎzìla drìnzá kóru jọ ì'dinì:
14 “ǎndrũ ámba ùyō mání nalé rĩ 'bā tā rá,
má idé ídétáná ǎzìla mádrì lịcọ́ gálé ìzá cí.
15 Ìjọ 'dī bā sī mání ǎfùjọ́ sī drì ufujọ́ mí be 'dī;
ándrũ mí rá ǎzìla má ịsù dó mí 'bo!
16 Má idé gbólọ́ mádrì drì
sókā miṣi níriṅá u'bélé gbětí ndú-ndú sī
angálẹpi Mìsírì gá rĩ sī.
17 Má ùyā gbólọ́ mádrì ǎdu ǎjì ngùlẹpi vīrì

- umvelé mírá, álõyĩ ãzıla sínãmõnĩ rú rĩ sĩ
'bo.
- 18 Mí amú, ãma dó sĩ mí be ãyĩkõ lětáná drị idé
sĩ agajó kpere ù'bútị gá;
ãma dó sĩ ãma amvu mí be ãyĩkõ lětáná drị
sĩ
- 19 ã'dusĩku mâ ágô ã'di lịcọ gá 'dãá 'dá yu;
mụ ãcĩ ãzo la gá.
- 20 'Dụ sılíngĩ bégĩ gá tré
ãzıla ã'di 'bã ãgõnà la ụ'dụ 'dụ ãzo rú."
- 21 Ûkú 'dĩ ulé dó ã'di tị ùré sĩ
se dó kārılẹ 'dĩ drị ãfũlépi ã'di tị gá ùré 'dĩ
kí sĩ.
- 22 'De dó vú la gá sĩ cọtị
cécé mọnĩgọ 'bã mụjọ ãngũ sĩ ã'di lịjọ rĩ gá
rĩ áni
cécé mũcé 'bã 'dejọ ímbá agá rĩ áni
23 kpere 'é 'bã úgú la sọ agá,
cécé ãríná 'bã ru afujọ ímbá gá
nñnà kóru rĩ áni, ã'di ã'di 'bã ídri ãvĩ rá.
- 24 Ijó 'dĩ sĩ mâ anzị, ãmi are ma;
ĩ'bã bılẹ ãjọ mání jọlé rĩ arejọ múké-múké.
- 25 Lẹ ãmi ásị 'bã ja ru gẹrĩ ùkú 'dĩ áni rĩ drị kí agá
ku
jõku ãmụ ỳcẹ trũ ã'di vú gá sĩ ku.
- 26 Fẹ ãgọbị ù'bí ãlĩkĩ kí rá
ãzıla 'bá ù'bí kālãfe lalé ku la ùdrã kí rá.
- 27 Jó ã'didrị ã'di gẹrĩ 'bá agulẹpi drã gá rĩ 'i
ãzıla ã'di 'bá agụ ãngũ 'bá drãlépi rá rĩ 'badrị
gá.

8

Ûndũwã la 'bá kí umve

- 1 Mí are drĩ ùndũwã la umvenjá umve!
Mí are drĩ nĩtáná inga vâ ru ú'dúkó!
- 2 Ûndũwã tu pá ãngũ ụrugá gẽrĩ tị gá rĩ gá,
gẽrĩ 'bã kí ru icí agá tu dó sĩ pá 'dãá.
- 3 Tu pá kẹjĩtị 'bá pírí 'bã kí sĩ fíjọ táwũnĩ agá rĩ
gá,
ri uzalé ú'dúkó ụru gá sĩ:
- 4 'Bá 'dĩ, “Ma bãsĩ ìmi umve fô;
Má inga áma ú'dúkó sĩ 'bá pírí kí umvejó.
- 5 Ìmi 'bá ùrātáná were 'dĩ, ìmi ùnĩ íjọ lịlé pịrị rĩ
'i.
Ìmi 'bá azalépi aza-azâ 'dĩ lē ìmi adru ásisíná
sĩ íjọ vājó rĩ trũ.
- 6 Ìmi are! Ma ìminí íjọ ùkpó la kí jọ;
Ma áma tị nzị sĩ íjọ pịrị rĩ jojó.
- 7 Ma íjọ mgbã rĩ jọ,
íjọ 'dĩ sĩ ángũ íjọ ùnzí jọná áma tị sĩ rĩ ùnzí.
- 8 Íjọ pírí mání jolé rĩ kí pịrị,
íjọ ãzị ãlu ìnzō rú jōku úlétáná ru la ala gá
yụ.
- 9 Íjọ mádrị kí tondọlọ 'bá íjọ mádrị kí vālẹpi rá
rĩ nĩ,
'Bá nĩtáná trũ rĩ ní, kí pịrị.
- 10 Ípě ímbátáná mádrị 'i sílĩvã kẹjị gá,
ípě nĩtáná gólũdĩ ãlá ãjẹ rú rĩ kẹjị gá,
- 11 ã'dusĩku ùndũwã ndě ãjẹ sĩ nálí ãjẹ rú rĩ rá,
ãzıla ãko ãzị ù'bĩlẹ ì'di be la yụ.
- 12 “Ma, ùndũwã 'i, ma u'á ãngũ ãlu gá íjọ lịná
múké rĩ be.

Ánĩ ma nĩtáná kí ịsụ ijọ vāñá be íngōlé yā rĩ
gá rá.

13 Úpí ũrĩjọ rĩ ĩ'di ijọ ũnzí ngũjọ rĩ 'i.

Ángũ ǎfó kí ípípíná be ũnzí,
ǎzıla ádrízǎ ũnzí kí ijọ jọlé ĩnzō rú rĩ be ũnzí.

14 Ijó amáná pịrị rĩ ǎzıla ijọ lịñá múké rĩ kí má
ǎni;

Ijó vāñá ǎzıla ũkpō kí má ǎni.

15 'Bá kí ũpĩ na mâ sĩ,

ǎzıla 'bá drĩlẹ ru rĩ kí ǎzítáná pịrị rĩ kí 'bǎ
mâ sĩ.

16 'Bá ũpi anzi ru rĩ kí 'bá kí drĩ ce múké la
ǎzǎkoma mádrĩ sĩ,

ǎzıla 'bá ǎmbogo rú rĩ kí ijọ lị múké la mâ
sĩ.

17 Álẹ 'bá pírí áma lẹlẹpi rĩ kí rá,

ǎzıla 'bá áma ndrĩlẹpi rĩ kí áma ịsụ rá.

18 Ma máli trũ ǎzıla ǎrútáná trũ,

ma ími 'bǎ ũkpó ru ǎzıla drĩlẹba rú.

19 Fětáná mádrĩ ndě kí ũnĩ sĩ gólũdĩ ǎlá ǎjẹ rú rĩ
rá,

ũyá mádrĩ ndě sílívǎ ǎlá rĩ rá.

20 Ma acị gẹrĩ ijọ pịrị ǎlá rĩ drĩ agâ sĩ,

gẹrĩ ijọ lịjọ pịrị rĩ drĩ agâ sĩ.

21 Ma máli fẹ 'bá áma lẹlẹpi rĩ 'banĩ

ǎzıla jọ ĩ'badrĩ máli tǎmbajó rĩ kí ga tré.

22 “Úpí 'bǎ ándrá ma ídu i'dóná gá,

'dĩ sĩ 'bǎ drĩ ǎko ǎzí kí ku.

23 Ú'bǎ ándrá ma ídu ụrụgá, angájó i'dóná gá 'dǎ
sĩ,

angájó i'dóná gá 'dĩ sĩ ụnókụ i'dó drĩ ku.

- 24 Útì ándrá má, 'dĩ sī mīrī kí drī 'dá yu,
'dĩ sī kídí kí drī yu;
- 25 útì ma 'dĩ sī 'bé àmbogo rī tu kí drī pá àngũ
ĩ'badrī kí gá,
'bé werenjá rī kí abe ku,
- 26 útì ma 'dĩ sī Àdróná 'bā drī ẗnókú jōku ámvú
ala gá rī kí ku rú,
āzila 'dĩ sī pùtrú drī àngũ drī gá 'dáyú.
- 27 Ma ándrá 'dāá cí ĩ'diní 'bũ 'bājó rī sī,
ĩ'diní lōkókōrī kí 'bā agá ãyí kírí rī kí drī gá.
- 28 Ma ándrá 'dāá cí ĩ'diní ẗrú' bũ kí 'bājó urugá,
āzila ĩ'diní ãyí kírí rī kí ĩndú ẗtī agá ũkpó ru.
- 29 ĩ'diní lōkókōrī 'bā agá mīrī ní,
ijọ 'dĩ sī ãyí alí dó sī lōkókōrī 'bālé ĩ'diní rī
ku,
āzila ĩ'diní ẗnókú ĩndú 'bājó rī si.
- 30 Ma ándrá 'bá ĩ'di búlú gá ālígó ru rī 'i.
Má ándrá 'bá āyīkō fēlépi ĩ'diní ú'dú pírí rī 'i,
ma ú'dú pírí sī āyīkō sī ĩ'di drīlẹ gá,
- 31 Ma ándrá āyīkō sī ẗnókú ĩ'diní 'bālé rī sī,
āzila ma vā āyīkō sī 'bá 'bā ũri sī.
- 32 “Ijọ 'dĩ sī, mâ anzì, ĩmi are drī ma,
'bá gẹrī mádrì kí tāmbalépi rī kí adru drīlẹba
ru.
- 33 ĩmi are ímbátánjá mádrì 'i āzila ĩmi adru sī
ũndūwā rú,
lě ígā jō ĩ'di ku fô.
- 34 'Bá áma tì arelépi rī,
'bá áma mífí agalépi mádrì kẹjítì gá ú'dú pírí
rī,
áma tēlépi mádrì kẹjítì gá rī ĩ'di drīlẹba rú.
- 35 'Bá áma ìsúlépi rī ĩ'di ídri ìsú,

ǎzıla Úpí la u'á ĩ'diní ǎyĩkõ sĩ.
 36 Wó 'bá áma ışılépi ku rĩ adrá ru cénĩ;
 'Bá pírí áma ngũlépi ũnzí rĩ lē kí drǎ."

9

Ũndũwǎ kí ǎnĩ ǎkõ be

- 1 Ũndũwǎ sị ĩ'di 'bǎ jó 'bo,
 usú jó 'bǎ ịdịǎ kí ázịrị.
- 2 Lị ịzá ǎzıla usa ĩ'di 'bǎ wáyĩnĩ rá;
 idé ǎkónǎ ụmụ drị kí méjǎ drị gá 'bo.
- 3 Pē izonzi ĩ'didrị ǎzị gá rĩ kí tị, ǎzıla umve 'bá kí
 angájó ǎngũ ụrụgá ǎndǎnĩ táwũnị drị kí agá.
- 4 "'Bá pírí ijó nịlépi uya sĩ ku rĩ 'bǎ amụ kí 'dò!"
 ĩ'di jọ la 'bá nịlépi ijó uya sĩ ku rĩ 'baní,
- 5 "Īmi amụ ǎkónǎ mádrị nalé,
 ǎzıla ĩmvụ wáyĩnĩ mání usalé 'bo 'dĩ 'i.
- 6 Īmi a'be gẹrị ĩmi ǎni ǎnĩ ǎkõ drị 'dĩ kí ǎzıla ĩmi
 dó sĩ adru ịdri;
 ĩmi acị gẹrị ijó vǎǎgá drị 'a gá sĩ."
- 7 'Bá 'bá idemará ru rĩ itúlépi rĩ la ú'dǎǎgá umve
 ĩ'di ụrụ'bá gá,
 'Bá uzálépi 'bá ũnzí rĩ drị gá rĩ la adráǎgá
 ndrụ.
- 8 Mí uzá 'bá idemará ru rĩ drị gá ku, jọ ịni ku ĩ'di
 ími ngũ ũnzí;
 mí uzá 'bá ũndũwǎ rú rĩ drị gá ǎzıla ĩ'di ími
 lē rá.
- 9 Mí imbá 'bá ũndũwǎ rú rĩ ǎzıla ũndũwǎ ĩ'didrị
 la zo drị gá,
 mí imbá 'bá ǎlá rĩ, ĩ'di ijó nị rá ǎzıla ĩ'di trũ
 mụ drị gá.

- 10 Úpí ũrĩjọ rĩ ĩ'di ũndũwã 'bã i'dóná;
 ãzıla nĩtáná Ādróná Ālá rĩ nĩjọ rĩ ĩ'di ijọ
 vãṅá.
- 11 Má rụ sĩ ú'dú mídrị kí adru ũ'bí ru,
 ãzıla ílí mídrị míní adrujọ ídri rĩ kí ru ĩdrị
 drị gá.
- 12 Ídrị adru ũndũwã rú ũndũwã mídrị la ími ũfě
 rá;
 ídrị adru idemará ru ími vúná la drị cị nĩ.
- 13 Ũkú ũndũwã kóru rĩ la uzá rere;
 ĩ'di ĩnzĩtáná kóru ãzıla nĩ ijọ ku.
- 14 ĩ'di ri jọ ĩ'didrị 'bã kějĩtị gá,
 jọku ĩ'di ri úmvúke ãngũ ụrụgá ãndânĩ
 táwũnị drị gá,
- 15 'bá alilẹpi gẹrị gá sĩ rĩ kí umve jọ,
 'bá mụlẹpi ãzị ĩ'badrị kí nṅáná gá rĩ kị trũ.
- 16 “'Bá pírí ijọ nĩlẹpi ku rĩ 'bã amụ kí 'dò!”
 ĩ'di jọ la 'bá nĩlẹpi ijọ uya sĩ ku rĩ 'baní,
- 17 “'Tỵ ụgũlé ụgũ rĩ ĩlịkịlị ru,
 ãzıla íná nalé ũnị-ũnị ru rĩ ĩ'di ãjị-ambamba
 rú!”
- 18 Wó nĩ kí ijọ ãzị 'bá drālẹpi rá rĩ kí 'dã gá 'dãá
 cí rĩ gá ku,
 'bá ĩ'di 'bã umvená ã'ílẹpi rá rĩ fi kí mgbi
 ĩnadrị agá 'bo.

10

Ijó U'béná Sũlũmánĩ drị kị

- 1 'Dĩ kí ijọ Sũlũmánĩ 'bã u'bélé rĩ kị:
 Ngótĩná ũndũwã rú rĩ la átẹpị ní ãyĩkō fě,
 wó ngótĩná azalẹpi aza-azâ rĩ la ãndrě ní
 ũcōgō fě.

- 2 Málí ịsúlé gẹrĩ ùnzí sī rĩ 'bā ỳrọdrị 'dá yu,
wó ịjọ mgbā rĩ la 'bá pa drā agá nĩ.
- 3 Úpí a'be 'bá alá rĩ fulé ābírị ní ku,
wó ỉ'di 'bá ùnzí rĩ 'baní ịjọ kí lélé rĩ kí uga
úmgbé.
- 4 'Bá drị alólépi ku rĩ la acá lēmērí,
wó 'bá ru drị alólépi aló-álō rĩ la adru málí
trū.
- 5 Ngọtịjọ ùndūwā rú rĩ la ākónā ùkūnā ílì sī,
wó ngọtịjọ ụ'dụ kolépi sáwā ākónā ùkūnājọ
rĩ sī rĩ ỉ'di ngọtịjọ drịnzá ajílépi rĩ.
- 6 'Bá múké rĩ kí dríléba ịsú rá,
wó 'bá ùnzí rĩ la ũmbā zị ỉ'di 'bā ásị gá.
- 7 'Bá múké rĩ ịjọ igájọ rĩ ỉ'di dríléba rú,
wó 'bá ùnzí rĩ kí ịjọ la āvĩ gbō rú.
- 8 'Bá ùndūwā rú rĩ la āzítáná ā'ị ỉ'di 'bā ásịsịjọ
gá rá,
wó 'bá azalépi aza-azā rĩ la lịkị drị lị.
- 9 'Bá ịjọ pịrị rĩ ngalépi rĩ la acị ỳrị kóru,
wó 'bá ịjọ pịrị rĩ ngalépi ku rĩ ịjọ la ỉ'di ịsú
rá.
- 10 'Bá 'bá bīlépi ịjọ ùnzí sī mịfị sī rĩ la cāndí ají,
wó 'bá ịjọ ùnzí a'dálépi rĩ la ásị-ịgbẹ ají.
- 11 'Bá múké rĩ tị gá ịjọ ídri fēlépi rĩ la āfū nĩ,
wó 'bá ùnzí rĩ 'bā tị la ũmbā a'bó cí.
- 12 'Bá ngụjọ rĩ la āwājọ ají,
wó lētáná la ùnzīkānā pírí kí drị kụ cí.
- 13 'Bá ịjọ nīlépi cé rĩ tị gá ála ùndūwā ịsú,
wó 'bá ịjọ nīlépi ku rĩ ála ịndụ la co rá.
- 14 'Bá ùndūwā rú rĩ la ịjọ nịjọ tá mba rá,
wó 'bá azalépi aza-azā rĩ la lịkị umve ỉ'di 'bā
tị sī.

- 15 'Bá kápa trũ rĩ la ru ũgõró ãtĩ ĩ'di 'bã málĩ kí sĩ,
wó 'bá lēmērí rĩ la drã lēmērí sĩ.
- 16 Ũyá 'bá ãlá rĩ 'badrĩ la ĩ'baní ídri ají,
wó ũyá 'bá ũnzí rĩ 'badrĩ la ĩ'baní drĩrĩma ají.
- 17 'Bá ímbátánjá ãĩlépi rĩ la mu gēřĩ ídri drĩ gá,
wó 'bá ímbátánjá lēlépi ku rĩ la 'bá kí drĩ 'de búlú gá.
- 18 'Bá ngũtánjá zĩlépi ĩ'di tĩ sĩ cí rĩ ĩ'di ĩnzó'ba,
ãzĩla 'bá kálánjá ujĩlépi rĩ ĩ'di 'bá azalépi aza-azâ la.
- 19 Ijó jolē ambamba rĩ agá ijó ũnzí ĩcē ku,
wó 'bá ũndũwã rú rĩ la ĩyãñã tú.
- 20 'Bá ũndũwã rú rĩ 'bã ijó jona sĩlĩvã ãlá rĩ áni,
wó 'bá ũnzí rĩ 'bã ásí gá ijó kí ífĩ kóru.
- 21 'Bá ãlá rĩ 'bã ijó la 'bá ũ'bí kí ásí imbá,
wó 'bá azalépi aza-azâ rĩ la ru 'dĩ ĩ'di 'bã ãní ãkõ sĩ.
- 22 Sũsũ Úpí 'bã wilé rĩ la míní málĩ ají,
ãzĩla ũ'bã cãndí drĩ la gá ku.
- 23 'Bá azalépi aza-azâ rĩ la u'á ãyĩkõ sĩ ijó ũnzí rĩ ngañá sĩ,
wó ũndũwã la ãyĩkõ fē 'bá ijó vãlépi rá rĩ nĩ.
- 24 Ijó bá ãlá rĩ 'bã lēlé rĩ ála fē la ĩ'diní rá,
wó ijó 'bá ũnzí rĩ 'bã sĩ idéjõ ũřĩ sĩ rĩ la ĩ'di rụ rá.
- 25 Ālúkúkũ drĩ li, ĩ'di 'bá ũnzí rĩ kí we ĩndĩ,
wó 'bá ãlá rĩ kí pá tu ũkpó ru jã 'dã.
- 26 Í'bã 'bá ũvú rĩ míní ãzĩ ngalé ku,
ĩ'di cécé wáyĩnĩ ũká rĩ 'bã 'bá sí anújó jõku ãcíkã 'bã 'bá fujó rĩ áni.

- 27 Úpí ǹrìjọ rĩ la 'bá 'bã adrujó ídri rú ílì ãzo rú,
wó 'bá ùnzí rĩ kí ála kí ílì lị ãlịná ru.
- 28 Ásí tị́nà 'bá múké rĩ drị la ãyĩkō ají,
wó ásí tị́nà 'bá ùnzí rĩ drị la adru ãzị kóru.
- 29 Úpí la 'bá ãlá rĩ kí tã mba nĩ,
wó ỉ'di 'bá íjọ ùnzí idelépi rĩ kí ỉlịkị rá.
- 30 Ícọ 'bá ãlá rĩ kí drolé ãngũ ỉ'badrị agá rĩ sị ku,
wó 'bá ùnzí rĩ ícọ kí acelé ãngũ drị gá 'dà ku.
- 31 'Bá ãlá rĩ kí íjọ jọ ùndũwã sị,
wó ỉdra íjọ ùnzí jọlẹpi rĩ ála drị la atrị cí.
- 32 'Bá ãlá rĩ kí íjọ múké rĩ kí jọ,
wó 'bá ùnzí rĩ kí tị la ỉnzō jọ.

11

- 1 Úpí ngũ kílō ỉnzō rú sị ãko kí ỳ'bìjọ rĩ ùnzí,
wó ỉ'di u'á ãyĩkō sị la kílō múké sị ãko kí
ỳ'bìjọ rĩ sị.
- 2 Ǽfó la 'bá drị gá drịnzá ají,
wó 'bá ru irilépi vữrúlé rĩ ùndũwã rú.
- 3 Íjọ pịrị rĩ la 'bá múké rĩ tã mba rá,
wó 'bá ùnzí rĩ kí ỉlịkị íjọ ùnzí ỉ'bã kí ngalé rĩ
kí sị rá.
- 4 Málì ko 'bá ãzã ỳ'dụ ùmbã drị sị ku,
wó íjọ ãlá rĩ la 'bá pa drã sị gá rá.
- 5 Íjọ mgbã rĩ la 'bá ãlá rĩ kí drị 'de pịrị nĩ,
wó 'bá ùnzí rĩ kí, íjọ ùnzí ỉ'badrị la kí ịsị
vữrú.
- 6 Íjọ mgbã rĩ la 'bá ãlá rĩ kí pa nĩ,
wó íjọ ùnzí 'bá ùnzí rĩ 'bã kí lélé rĩ la kí rụ
nĩ.
- 7 'Bá ùnzí rĩ drị drã 'bo, íjọ ỉ'di 'bã ásị 'bãjọ rĩ la
drã ỉndĩ,

- ásí ĩ'diní t̄l̄é ũkp̄o ĩ'didr̄i dr̄i gá r̄i la adru āz̄i kóru.
- 8 'Bá ālá r̄i āla ĩ'di pa ijó ĩ'di ɨsúl̄epi r̄i agá rá,
āz̄ila ijó ĩ'di ɨsúl̄epi r̄i la uja a'délé 'bá ũnz̄i
r̄i dr̄i gá.
- 9 'Bá Ādróná 'bā ijó ā'ɨl̄epi ku r̄i kí j̄irán̄i ĩ'badr̄i
kí iza ijó āf̄ul̄epi kí t̄i gá r̄i s̄i,
wó n̄itáná s̄i 'bá ālá r̄i kí ru pá rá.
- 10 'Bá ālá r̄i 'bā mál̄i dr̄i kí t̄ut̄u táw̄ũn̄i agá āȳik̄o
la adru cí,
'bá ũnz̄i r̄i dr̄i kí ɨl̄ik̄i; 'bá kí uzá āȳik̄o s̄i.
- 11 S̄us̄ú 'bá ālá r̄i 'baní wilé ijó p̄ir̄i s̄i r̄i s̄i táw̄ũn̄i
r̄u la ru inga ɨr̄ugá,
wó ijó 'bá ũnz̄i r̄i 'bā kí jol̄é r̄i s̄i táw̄ũn̄i la
and̄i rá.
- 12 'Bá ĩ'di 'bā j̄irán̄i idél̄epi r̄i la aza-āz̄ā,
wó 'bá ijó v̄al̄epi rá r̄i la ĩyāṅā tú.
- 13 'Bá 'bá r̄u jol̄epi r̄i la ijó jol̄é ũn̄i r̄i kí l̄u rá,
wó 'bá ijó mgbā tr̄u r̄i la ijó ũn̄i r̄i tā mba rá.
- 14 Dr̄il̄é 'bá dr̄i cel̄epi p̄ir̄i r̄i kí kóru s̄ur̄u la a'dé
a'dé,
wó 'bá ijó amál̄epi r̄i dr̄i kí adru ũ'bí ru,
patáná cí.
- 15 'Bá pá tul̄epi s̄ad̄in̄i r̄u ām̄iyóná ní s̄i d̄en̄o
a'duj̄ó r̄i la dr̄ic̄i rá,
wó 'bá gāl̄epi la úmgbé r̄i la adru múké.
- 16 Ũkú ás̄i ɨgbé r̄i la ɨnz̄itáná ɨs̄ú,
wó 'bá āz̄i ngal̄epi ũkp̄o s̄i r̄i la mál̄i ɨs̄ú áȳu.
- 17 'Bá ás̄i ɨgbé r̄i la m̄uk̄ē idé ĩ'di 'bā mgbā r̄i n̄i,
wó 'bá ás̄i āc̄i r̄i la c̄and̄i aj̄i ĩ'di dr̄i gá.
- 18 'Bá ũnz̄i r̄i la ũyá ĩnz̄o dr̄i ɨs̄ú,

- wó 'bá ijọ mgbã rĩ idélépi rĩ la ùyá ijọ mgbã drị ịsú.
- 19 'Bá pá tulépi ijọ mgbã rĩ drị gá rĩ la ídri ịsú, wó 'bá ijọ ùnzí ngalépi rĩ la drã rá.
- 20 Úpí ngũ 'bá ásị ùnzí rĩ kí ùnzí, wó ỉ'di u'á ãyĩkõ sĩ la 'bá acílépi ijọ múké agá rĩ kí sĩ.
- 21 'Bá ijọ ùnzí idélépi rĩ 'baní ála drịrima fẽ ãndá-ãndá ru, wó 'bá ãlá rĩ kí ací drịlémgbọ sĩ.
- 22 Ûkú ùniyambamba ijọ nílépi ku rĩ, ỉ'di cécé fõrífõrĩṅá gólũdĩ rú gílè ịzõgó ùmvu gá rĩ áni.
- 23 Ijọ 'bá ãlá rĩ 'bã kí lélé rĩ la ukó mũkẽ sĩ, wó ijọ 'bá ùnzí rĩ 'bã kí sĩ ásị tịjọ rĩ ỉ'di lú ùmbã á'dụsĩ.
- 24 'Bá ãzí kí ãko fẽ ịsálì ịndrã kọlì ãzíla málì ỉ'badrị kí tụtũ, wó 'bá ãzí rĩ kí ịndrã rú, kí dó sĩ acá lēmērí.
- 25 'Bá ãko fēlépi ịndrã kọlì rĩ 'bã málì kí tụtũ, 'bá 'bá kí ãzã kolépi rĩ ála vâ ỉ'di ãzã ko rá.
- 26 'Bá kí 'bá ãná tãmbalépi sĩ ãjẹ ụrụgá rĩ tējó rĩ wã rá, wó kí sùsú wi 'bá ụzìlépi la sáwã ỉ'baní lējó la rĩ sĩ rĩ nĩ.
- 27 Ídrĩ mũkẽ ndrũ mi ịsú la rá, wó ídrĩ ijọ ùnzí ndrũ, mi ỉ'di ịsú rá.
- 28 'Bá ásị 'bālépi málì drị gá rĩ la a'dé rá, wó 'bá ãlá rĩ kí zo cécé ịbịbị dụnépi kpācī áyi sĩ rĩ áni.
- 29 'Bá cāndí ajílépi 'bá ỉ'didrị kogá rĩ 'baní rĩ ịsú ãko ãzí ãwítã ru la ku,

'bá azalépi aza-azâ rĩ la adru âtí'bó 'bá
ũndũwá trũ rĩ ãni.

30 Ijó 'bá ãlá rĩ 'bã ngalé rĩ la 'bá kí ídri uja
ãzıla 'bá 'bá kí ídri palépi rĩ ĩ'di ũndũwá rú.

31 Údrĩ 'bá ãlá rĩ kí ũfě unction drĩ ga 'dâ rá,
ã'du la dó ru idé 'bá ũnzí rĩ 'ba rụ nĩ yã?

12

1 'Bá ímbátáná lələpi rĩ lě nĩtáná rá,
wó 'bá ru lələpi itúlépi ku rĩ la aza-ãzã.

2 'Bá múké rĩ la ásí ịgbẹ ịsú Úpí drĩ,
wó ĩ'di ịjó ị 'bá ũnzí rĩ drĩ gá rá.

3 Ịjó ũnzí fě 'bání pá tuná pịrị la ku,
wó 'bá ãlá rĩ la pá tu ũkpó ru.

4 Ũkú ádrízã múké rĩ la ágô ní ărútáná ají,
wó ũkú drĩnzá fələpi ágô ní rĩ ĩ'di cécé ăyánĩ
ágô 'bã ĩfã 'bã sĩ asújó rĩ áni.

5 Ịjó 'bá ãlá rĩ 'bã itulé rĩ kí pịrị,
wó ịjó 'bá ũnzí rĩ 'bã kí amálé rĩ kí ịjó 'bá
uléjọ rĩ kị.

6 Ịjó 'bá ũnzí rĩ drĩ ĩ'di 'bá 'dijó,
wó 'bá pịrị rĩ 'bã ịjó la 'bá ídri pa rá.

7 'Bá ũnzí rĩ kí drã rá ãzıla kí ăvĩ rá,
wó 'bá ãlá rĩ kí pá tu ũkpó ru.

8 Ála 'bá ịcú ũndũwã ĩ'didrị sĩ,
wó 'bá azalépi aza-azâ rĩ ála ĩ'di ide ĩdē.

9 'Bá ịnzĩlé ku ăzĩ ĩ'didrị kí ngalépi cénĩ rĩ múké,
ndē 'bá ru 'bălépi ămbógó ru íná kóru rĩ rá.

10 'Bá múké rĩ kí ănăkpá ĩ'badrị kí tămbalépi
mbã mbã rĩ kị,
wó 'bá ũnzí rĩ kí ásí la adru ĩ'baní ăcí-ăcí.

- 11 'Bá āzị ngalépi ỉ'didrị ámvú agá ásị pírí sị rị la
adru ákónā trũ wēwē rú,
wó 'bá āzị ífí kóru rị ngalépi rị la aza āzā.
- 12 'Bá ũnzị rị kí āko 'bá ữgụ'bá ru rị 'bā kí ữgũlé
rị kí vị ta,
wó 'bá ālá rị kí pá tu ũkpó ru.
- 13 'Bá ũnzị rị kí gbā mātégō gá ỉjọ ũnzị ỉ'baní jọlé
rị kí sị,
wó 'bá ālá rị kí ru pa ỉjọ ũnzị agá rá.
- 14 Ỉjọ āfũlépi ími tị gá múké rị la míní ữrọdrị ají,
āzıla āzị ngalé ũkpó sị rị la ữrọdrị ají rá.
- 15 Ỉjọ 'bá azalépi aza-azā rị drị kí adru ỉ'di mịfị
gá pịrị,
wó 'bá ũndũwā rú rị la ỉjọ jọlé ỉ'diní
ímbátáná rũ rị are rá.
- 16 'Bá azalépi aza-azā rị la ũmbā ỉ'didrị i'da cọtị,
wó 'bá ũndũwá rú rị la ỉyāñā tútú údrị táni
ỉ'di u'dá rị gá.
- 17 Sādínị pịrị rị la ỉjọ mgbā rị jọ,
wó sādínị pịrị ku rị la ỉnzō jọ.
- 18 Ỉjọ 'a ũrālé ku rị la 'bá sō kārũ cécé ménéñá
áni,
wó ỉjọ 'bá ũndũwā rú rị 'bā jọlé rị la 'bá adrí
rá.
- 19 Ỉjọ mgbā rị la u'á jā 'dā,
wó ỉnzō la āsị ữtrú ru.
- 20 'Bá ỉjọ ũnzị itúlépi rị 'bā ásị gá mũlũmbē cí,
wó 'bá ásị ỉgbē ajílépi rị 'baní āyĩkō cí.
- 21 Ỉjọ ũnzị ícọ a'délé 'bá ālá rị kí drị gá ku,
wó ỉjọ 'bá ũnzị rị 'badrị 'bā ngá lú ũcōgō.
- 22 Úpí ngũ 'bá ỉnzō jọlépi rị ũnzị,

- wó ì'di u'á àyĩkō sī la 'bá ìjọ mgbā jọlépi rī sī.
- 23 'Bá ùndūwá rú rī icé kí ru ùndūwā ì'badrị sī ku,
wó 'bá azalépi aza-azâ rī kí aza ì'badrị i'da tọndọlọ.
- 24 'Bá àzị ngalépi ùkpó sī rī la adru drịlẹ ru,
wó 'bá ùvú rī la adru àtí'bó ru.
- 25 Ásị umvúná la fě àyĩkō la adru 'bá ásị gá 'dáyụ,
wó ìjọ jọnà ásị ìgbẹ sī rī la 'bá ásị gá àyĩkō ají rá.
- 26 'Bá àlá rī la ì'di 'bā wọrị tã mba rá,
wó gẹrị 'bá ùnzí rī drị la kí agụ wọrị be búlú gá.
- 27 'Bá ùvú rī icó ìzá ì'di 'bā rulé rī a'dílẹ ku,
wó 'bá ùndūwá rú àzị ngalépi ùkpó sī rī la adru málí trū.
- 28 Gẹrị 'bá àlá rī 'badrị gá ídri cí,
àzila gẹrị 'dã agá drã 'dá yụ.

13

- 1 Ngọtịná ùndūwā trū rī la átẹpị 'bā ímbátáná are rá.
Wó ngọtịná drị ùnzí rī are ìjọ sī uzájó ì'di drị gá rī ku.
- 2 'Bá la àko múké rī ịsụ nalé ìjọ múké àfùlẹpi ì'di 'bā tị gá rī sī,
wó 'bá m̀lũmbē rú rī kí ásị gá ìjọ ùmbā rú rī la uvá gbũlá-gbũlá nĩ.
- 3 'Bá ru tị tã mbalépi rá rī la ru ídri tãmba,
wó 'bá ìjọ jọlépi pépé rī la ru drị gá lịkị ají.
- 4 Ùvú'bá drị tání ásị 'bā sī àko ịsújọ íngōpí rá tí icó ku,

- wó 'bá àzì ngalépi ùkpó sī rī la ãko pírí ì'di
'bā lélé rī kí ịsụ rá.
- 5 'Bá àlá rī ngụ kí ìnzò ùnzí,
wó 'bá ùnzí rī kí drīnzá ají.
- 6 Ijọ mgbā rī la 'bá múké rī 'bā tām̄ba nī,
wó ùnzīkānā la 'bá ịjọ ùnzí ngalépi rī gū
mgbū vū gá.
- 7 'Bá àzì kí ru 'bā kí málī trū wó íni 'dī kí lēmērí
kpòwọ-kpòwọ,
Àzì rī kí ru 'bā ìyi lēmērí, wó íni 'dī kí kùrénì.
- 8 'Bá málī trū rī kí séndē ayú sī ru ídri pajó,
wó 'bá àzì ịgbé 'bá lēmērí rī 'bā ásì ku.
- 9 'Bá àlá rī la ñí cécé ñzā āngū imvépi tará-tará
rī áni,
wó 'bá ùnzí rī kí cécé tārā anúlépi rá rī 'bā
áni.
- 10 Áfó la àlì ají,
wó 'bá ímbátáná à'ílépi rá rī kí adru ùndūwā
rú.
- 11 Málī ịsúlé gērī ùnzí sī rī la àvī gbōrú,
wó 'bá málī ì'didrī kí ù'ílépi were-were rī 'bā
málí kí zo zō.
- 12 Ijọ míní ásì tījọ rī drī ru idé ku ì'di ími ásì fē
acalé àyánī rú,
wó ịjọ míní ásì tījọ rī drī ru idé rá ì'di ími ásì
fē acalé àyīkō sī.
- 13 Ídrī ímbátáná ide idē mi ịjọ ndrū,
wó 'bá àzítáná tām̄balépi rī la ùròdrī la ịsụ
rá.
- 14 Ímbátáná 'bá ùndūwā rú rī 'bā félé rī ì'di kídí
ídri drī 'i,
ì'di 'bá pa ímbá drā drī agá.
- 15 'Bá ùndūwā rú rī la ñnzítáná ịsụ rá,

- wó 'bá ùndũwã kóru rĩ la ìlìkĩ rá.
- 16 'Bá ùndũwá rú rĩ la ìjó 'a ùrã rákáká ì'di idé la ìndõ,
wó 'bá azalépi aza-azâ rĩ la ì'di 'bã aza ì'da.
- 17 'Bá ìjó ùnzí ujílépi rĩ la a'dé ìjó ùcõgõ rú rĩ agá rá,
wó 'bá ìjó pìrì rĩ ujílépi rĩ la 'bá adrí.
- 18 'Bá ìmbátánjá lèlépi ku rĩ la adru lēmērí āzila ì'di drĩnzá ìsú,
wó 'bá ìmbátánjá sī ì'di itújó rĩ ā'ílépi rá rĩ la ārútánjá ìsú rá.
- 19 Ijó ími ásí 'bã lèlé rĩ ìsújó rá rĩ la āyĩkõ fē ími úrindí ní,
wó 'bá azalépi aza-azâ rĩ lē kí ìjó ùnzí a'belé ku.
- 20 'Bá acílépi 'bá ùndũwã rú rĩ be rĩ la adru ùndũwã rú,
wó 'bá wõrĩ rulépi 'bá azalépi aza-azâ rĩ be rĩ la ìjó ùnzí ají ì'di drĩ gá rá.
- 21 Drĩlè ùnzĩ la 'bá ùnzí rĩ vú adro,
wó 'bá ālá rĩ la ùrõdrĩ ru málĩ ìsú.
- 22 'Bá múké rĩ la anzì ì'didrĩ 'bã anzì 'baní āwítã a'be,
wó 'bá ùnzí rĩ 'bã málĩ kí ála kí tãmba 'bá ālá rĩ 'baní.
- 23 'Bá lēmērí rĩ drĩ ámvú gá ākónã la ka rōnzõ,
wó ìjó lìlé pìrì ku rĩ sī 'bá ùnzí rĩ la ākónã 'dĩ kí 'dù rá.
- 24 'Bá ngótĩná ì'didrĩ ìndú colépi kělìkáká sī ku rĩ lē ì'di ku,
wó 'bá ngótĩná ì'didrĩ lèlépi rá rĩ la ì'di co ìmbátánjá ru rá.
- 25 'Bá ālá rĩ 'baní ākónã la ca rá,
wó 'bá ùnzí rĩ 'bã 'a la adru ābìrì ru.

14

- 1 Ûkú ùndũwá ru rĩ la ĩ'di 'bã lịcọ sị rá,
wó ùkú azalépi aza-azâ rĩ la lịcọ ĩ'didrị andi
ĩ'di 'bã drị sị.
- 2 'Bá íjọ pịrị rĩ ngalépi rĩ la Úpí ỳrị rá,
wó 'bá ùnzĩkãnã ngalépi rĩ la Úpí Ẽdrónâ 'bã
ápārākã rú.
- 3 'Bá azalépi aza-azâ íjọ jolépi tị pépé sị ǎfó sị rĩ
la kẹlịká umve ĩ'di ùngúkú gá,
wó 'bá ùndũwã rú rĩ 'bã ĩdra la ĩ'di tãmba
rá.
- 4 Lịcọ mọnịgọ ámvú sòlépi rĩ kóru rĩ gá ǎkónã la
adru írá gá yu,
wó 'bá mọnịgọ ámvú sòlépi rĩ trũ rĩ drị
ǎkónã la ǎfũ ñãnã.
- 5 Sǎdínĩ pịrị rĩ álị ìnzō ku,
wó sǎdínĩ ìnzó'bá rĩ la ìnzō jọ kpěté kpěté.
- 6 'Bá ǎfó trũ rĩ la ùndũwá ndrụ rá ǎzıla ícọ ịsùlé
la ku,
wó 'bá vātáná trũ rĩ la íjọ ỳnị mbělēnã ru.
- 7 Mí u'á 'bá azalépi aza-azâ rĩ be ku,
ǎ'dusĩku mí ícọ íjọ ǎzị ỳnịlé tị la gá ku.
- 8 'Bá ùndũwá rú rĩ nị 'i ǎ'du íjọ idé yã rĩ gá rá,
wó aza 'bá azalépi aza-azâ rĩ 'badrị la kí ulé
nĩ.
- 9 'Bá azalépi aza-azâ rĩ así kí íjọ ùnzí ĩ'ba kí ngalé
rĩ sị ku,
wó 'bá íjọ mgbã rĩ ngalépi rĩ lē trũtáná ịsùlé
rá.
- 10 Ẽyĩkō mídrị 'bāngá mí ǎni; ỳcōgō mídrị
'bāngá mí ǎni,
mí ícọ kí alelé 'bá ǎzị be ku.
- 11 Ẽla 'bá íjọ ùnzí idélépi rĩ 'bã lịcọ andi rá,

- wó lícó 'bá mūkē ngalépi rĩ drĩ la pá tu jã 'dã.
- 12 Gẹrĩ ází la i'dá ími drĩlẹ gá ãlá ru,
wó ասիյá gá i'di ími agụ drã gá.
- 13 Դցւնյá la ũcõgõ ásı gá rĩ zĩ wó sáwã äyĩkõ 'bã ukójó 'bo rĩ sĩ,
ũcõgõ la ասի nĩ.
- 14 Բá 'bá անդանյá kóru rĩ kí ũfě ijó ũnzı i'badrĩ kí sĩ,
ázıla ála 'bá ãlá rĩ kí ũfě ijó múké i'bã kí ngalé rĩ kí sĩ.
- 15 'Bá azalépi aza-azâ rĩ la ijó cí jolẹ i'dinı rĩ անդանյá,
wó 'bá ũndũwá ru rĩ la ijó 'a ũrã ráká i'di nga la ındõ.
- 16 'Bá ũndũwá ru rĩ la idé անդանյá sĩ ázıla i'di ru uná ijó ũnzı sĩ uná-unâ,
wó 'bá azalépi aza-azâ rĩ la ijó cí rĩ nga kpı gbõ rú ũrã 'a la ku rú.
- 17 'Bá ásı անցի rĩ la ijó azajó aza-azâ rĩ kí nga,
ála 'bá ijó ũnzı itúlépi 'bá ází rú rĩ ngũ ũnzı.
- 18 'Bá azalépi aza-azâ rĩ la ũndũwá անցի անցի անցի
rú,
wó 'bá ũndũwá ru rĩ la անդանյá անցի.
- 19 'Bá ũnzı rĩ kí mụ անցի անցի 'bá múké rĩ kí drĩlẹ gá,
ázıla 'bá ijó ũnzı ngalépi rĩ kí անցի անցի անցի 'bá ãlá rĩ 'badrĩ gá.
- 20 'Bá pırı kí 'bá lēmērí rĩ ngũ ũnzı, átã i'di 'bã jĩránĩ kí i'di ngũ ındĩ,
wó 'bá kurenı rĩ 'bã wõrĩka kí adru ũ'bı ru.
- 21 'Bá i'di 'bã jĩránĩ idelépi idé rĩ idé ijó ũnzı la,

- wó 'bá u'álépi 'bá lēmērí rĩ be ásì ìgbě sī rĩ
ĩ'di drīlẹba rú.
- 22 'Bá ìjọ ùnzí ỳtīlẹpi kí ásì gálẹ rĩ àvī kí ku yā?
Wó 'bá ìjọ mgbā rĩ ỳtīlẹpi rĩ la lētáná ukólẹpi
ku rĩ ìsù ásì ìgbě be rá.
- 23 Āzì pírí ngalé ùkpó sī rĩ 'bā ỳrọdrì cí,
wó 'bá lú ìjọ jọlẹpi tì sī āzì la ngalẹpi ku rĩ la
acá lēmērí.
- 24 'Bá ùndūwá ru rĩ la ỳrọdrì ru málì ìsù,
wó 'bá azalẹpi aza-azā rĩ ála ĩ'di nì ĩ'di 'bā
aza sī.
- 25 Sādínì pìrì rĩ la 'bá ídri pa,
wó sādínì ìnzó'bá ru rĩ la 'bá mélé mbe.
- 26 'Bá Úpí ỳrīlẹpi rá rĩ 'bā āngū múké sī ru zìjọ
ala gá la cí,
āzìla ĩ'di adru āngū anzì ĩ'didrì 'baní sī apájọ
ru zìjọ ala gá rĩ 'i.
- 27 Úpí ỳrījọ rĩ ĩ'di kídí ídri drì 'i,
ĩ'di 'bá pa ímbá drā drì agá.
- 28 Úpí 'bā dīzā la ru i'da 'bá ù'bí ĩ'diní tāmbalé rĩ
kí sī,
wó 'bá ù'bí kí kóru úpí ngọpì 'bā āzì 'dáyù.
- 29 'Bá ùmbā rùlẹpi mbēlẹ ku rĩ ĩ'di vātáná trū,
wó 'bá ásì ācí rĩ la ru aza i'da tọndọlọ.
- 30 Ásì ìgbě ĩ'di ídri ọrù'bá drì 'i,
wó ājā sī 'bá ìfākā la asù-asù.
- 31 'Bá 'bá lēmērí rĩ kí ìkpālẹpi rĩ la Ādróná kí
ù'bālẹpi rĩ u'dá,
wó 'bá ásì ìgbě i'dalẹpi 'bá āzākoma lẹlẹpi
rĩ 'baní rĩ ìnzì Ādróná 'i rá.
- 32 Lìkì drī a'dé nì, ĩ'di 'bá ùnzí rĩ kí ìsù vùrù,

wó 'bá ãlá rĩ drĩ táni drã rá tí ĩ'di 'bã ãngũ
sĩ ru zĩjọ la cí.

33 Ûndũwá la u'á 'bá ìjọ vālẹpi rá rĩ 'bã ásì agá,
ãzıla 'bá azalẹpi aza-azâ rĩ nĩ ìjọ ùndũwã drĩ
gá ku.

34 Ijọ mgbã rĩ la sùrù inga uru gá nĩ,
wó ìjọ ùnzĩ la sùrù ní drĩnzá ajì.

35 Úpí la u'á àtí'bó ùndũwá ru rĩ ní àyĩkō sī,
wó ĩ'di drĩrĩma fē àtí'bó ĩ'diní drĩnzá fēlẹpi
rĩ ní rá.

15

1 Ijọ umvijó jãjã rú rĩ la ùmbã sị igbẹ rá,
wó ìjọ umvijó ásì ãcĩ sī rĩ la ùmbã inga-ingã.

2 'Bá ùndũwá ru rĩ drĩ ìjọ jọ, ĩ'di fē nĩtáná la adru
ãjì ambamba rú,
wó 'bá azalẹpi aza-azâ rĩ tị gá ìjọ ífí kóru rĩ
la ãfũ nĩ.

3 Úpí 'bã mifì la ãngũ ndre ãngũ pírí gá,
ĩ'di 'bá ùnzikãñã ngalẹpi rĩ kí undré 'bá
mũkē ngalẹpi rĩ kí abe.

4 Ìdra 'bá adrílẹpi rĩ ĩ'di ife ídri fēlẹpi rĩ 'i,
wó ìdra úlétáná ulélẹpi rĩ la úrindí igbẹ-
igbẹ.

5 'Bá azalẹpi aza-azâ rĩ la átẹpi 'bã ímbátáná gã
úmgbé,
wó 'bá ùndũwá ru rĩ la ímbátáná lē rá.

6 Jó 'bá ãlá rĩ drĩ agá málí la ga tré,
wó 'bá ùnzí rĩ 'bã málí kí ĩ'di drĩ gá ìjọ asé.

7 Tị 'bá ùndũwá ru rĩ drĩ la nĩtáná iré,
wó 'bá azalẹpi aza-azâ rĩ 'bã ásì adru 'dĩ 'bã
áni ku.

- 8 Úpí ngũ idétáná 'bá ùnzí rĩ 'bã kí idélé rĩ ùnzí,
wó ì'di adru àyĩkò sĩ la 'bá múké rĩ drĩ kí ijó
zì ì'di tì gá rĩ gá.
- 9 Úpí ngũ gẽrĩ 'bá ùnzí rĩ drĩ ùnzí,
wó lě 'bá ijó mgbã rĩ idélépi rĩ áyu.
- 10 'Bá gẽrĩ pìrì rĩ a'belépi rá rĩ la drĩrìma ùkpó la
ìsù rá,
'bá ítútáná ngũlépi ùnzí rĩ la drã rá.
- 11 Ængũ 'bá drãlépi rá rĩ 'badrĩ kí Æbãdónĩ * be
drĩ kí dó i'dá Úpí drĩlé gá tondolò,
icó dó ijó 'bá ásì gá rĩ nĩlé ku íngoní ru.
- 12 'Bá 'bá idelépi ide idê rĩ lě ítútáná ku,
icó ijó zìlé 'bá ùndũwá ru rĩ 'bã tì gá ku.
- 13 Ásí àyĩkò rú rĩ la 'bá 'bã méléti fě dīlě dī-dī,
wó ùcōgō ásì gá rĩ la úrindí ìgbé cīrĩ.
- 14 'Bá ùndũwá rú rĩ 'bã ásì la ùnītáná ndrũ,
wó 'bá azalépi aza-azâ rĩ la aza na ãkónã rú.
- 15 Ídri 'bá ìkpãlé ìkpã-ìkpã rĩ 'badrĩ la adru sáwã
pírì sĩ ùcōgō rú,
wó 'bá ásì agá àyĩkò rú rĩ la u'á sáwã pírì sĩ
àyĩkò sĩ.
- 16 Adrujó ãko trũ werená ru Úpí ùrĩjó rĩ,
ndě adrujó málì trũ ùcōgō agá rĩ rá.
- 17 Tébì ìnì najó sĩ u'ájó 'bá mídrìko gá rĩ kí abe
lětáná sĩ rĩ ndě,
ìzã úsã trũ kpãcĩ rĩ najó adrujó ngũtáná sĩ rĩ
rá.
- 18 'Bá ásì ãcí rĩ la ãgátã ají,
wó 'bá ijó talépi rĩ la ãwãnjá atrì rá.
- 19 'Bá ùvú 'bá rĩ ní ijó pírì kí mba mbã,

* 15:11 Æbãdónĩ 'bã ífí tì Ìbūrānīyā drĩ sĩ "līkī."

- wó 'bá pìrì rĩ ní ìjọ́ kí adru múké.
- 20 Ngóṭíṅá ùndūwā rú rĩ la átépì ní àyìkō fě,
wó ngóṭíṅá azalépi aza-azâ rĩ la àndrē 'bā ìjọ́
kí ide-idê.
- 21 Adrujọ́ ùndūwā kóru rĩ ì'di àyìkō rú 'bá ìjọ́
vālépi ku rĩ ní,
wó 'bá ùndūwā rú rĩ la ìjọ́ mgbā rĩ idé.
- 22 Ìjọ́ amáná àkō sī, ìjọ́ ỳṭìlẹ́ rĩ kí asu rá,
wó 'bá ìjọ́ amalépi rĩ drī kí adru ù'bí ru, ìjọ́
ỳṭìlẹ́ rĩ kí ìkùlẹ̀nì rá.
- 23 'Bá la adru àyìkō sī umvitáná múké àfùlẹ́pi ì'di
tì gá rĩ sī,
ìjọ́ umvilé sáwā pìrì rĩ agá rĩ 'bā ùnì dó ni
yā!
- 24 Gẹ̀rì 'bá ùndūwā rú rĩ 'bā kí u'ájọ́ rĩ la kí agu
ídri gá,
ìjọ́ 'dī sī kí dó sī ru uná gẹ̀rì 'bá agulẹ́pi drā
gá rĩ sī.
- 25 Úpí la 'bá àfó ru rĩ 'bā jó andi rá,
wó ì'di àko àwúẸ́ 'badrì kí tām̄ba nĩ.
- 26 Úpí ngũ ígátáná 'bá ùnzí rĩ 'badrì ùnzí,
wó ìjọ́ jọ́lẹ́ ásì ìgbẹ́ sī rĩ la ì'dinì àyìkō fě nĩ.
- 27 'Bá rọ̀mgbọ́ ru rĩ la ùcōgō ají lícọ́ ì'didrì ní,
wó 'bá ìjọ́ sī 'bá mifì sajó àko àzì sī rĩ gālẹ́pi
úmgbé rĩ la u'á ílì àzo rú.
- 28 'Bá múké rĩ kí ìjọ́ 'a ùrā rákà kí umvi la ìndō,
wó tì 'bá ùnzí rĩ 'badrì la 'bá ùdū àcì àní.
- 29 Úpí 'i 'bá ùnzí rĩ kí abe rá-rá ru,
wó ì'di zìtáná 'bá múké rĩ 'badrì are rá.
- 30 Mèlẹ̀tì àlá rĩ la 'bá ásì ní àyìkō fě,
wó ìjọ́ mgbā rĩ la ọ̀rọ́ 'bá àlá rĩ fě nĩ.

- 31 Ídrĩ bílẹ́ 'bã íjọ sǐ uzájọ ími drị́ gá rĩ kí drị́ gá
rá,
mi u'á 'bá ùndũwã rú rĩ kí drĩdrĩnĩ́ gá rá.
- 32 'Bá ímbátáná gǎlépi úmgbé rĩ lẹ́ ru ku,
wó 'bá ítútáná ǎ'ílẹ́pi rá rĩ la íjọ vǎnǎ ịsụ rá.
- 33 Úpí ỳrịjọ ri la 'bá imbá adrujọ ùndũwá ru,
ǎzıla mi ǎrútáná ịsụ rá la ídrĩ ími iri vǔrú rĩ
gá.

16

- 1 'Bá la íjọ ỳtĩ ỉ'di ásí gǎlé,
wó Úpí la fẹ́ la 'bã idé ru rá rĩ gá nĩ.
- 2 'Bá la icó ỳrǎlé la íjọ ỉ'didrị́ kí pírí múké,
wó Úpí la 'bá 'bã ásísinǎ ỳ'bĩ nĩ.
- 3 Ífẹ ǎzị míni lẹ́lé ngalé rĩ kí Úpí drị́,
ǎzıla kí ru idé rá.
- 4 ǎko pírí Úpí 'bã ù'bǎlé rĩ kí 'bã ǎzị cí,
átǎ 'bã 'bá ùnzí rĩ kí sǐ ỳ'dụ líkĩ drị́ drị́ tẹ́jọ.
- 5 Úpí ngũ 'bá pírí ǎfó ru ásí gá rĩ kí ùnzí,
icó kí a'belé drị́rima kóru ku.
- 6 Lẹ́táná kí ǎ'ítáná be kí 'bá trũ íjọ ùnzí agá,
Úpí ỳrịjọ rĩ la 'bá fẹ́ íjọ ùnzí a'bejọ nĩ.
- 7 Gẹ́rĩ 'bá drị́ drị́ kí Úpí ní ǎyĩkō fẹ́ rá,
ỉ'di átǎ méré'ó'bá ỉ'didrị́ kí fẹ́ u'álé ỉ'di be ásí
ìgbẹ́ sǐ.
- 8 ǎko were ịsùlé gẹ́rĩ pịrị rĩ sǐ rĩ ỉ'di múké,
ndẹ́ máli ịsùlé nǎnǎ gẹ́rĩ ùnzí sǐ rĩ rá.
- 9 'Bá la íjọ ỳtĩ ỉ'di ásí gǎlé rá,
wó Úpí la gẹ́rĩ ỉ'diní ru idéjọ rĩ drị́ ce nĩ.
- 10 Íjọ ǎfùlépi úpí tị́ gá rĩ ỉ'di ùkpó trũ,
lẹ́ tị́ la 'bã lì íjọ mǔlũmbẹ́ sǐ ku.

- 11 Úpí lě kílõ sī āko kí ũ'bǐjõ rĩ 'bã adru kí múké-
múké;
āko pírí kí 'bã ānzì 'ba adru kí ĩ'di 'bã 'bālě
rĩ āni.
- 12 Ũpi ta kí íjõ ũnzì ku,
ā'dusíku ũpĩ ĩ'badrĩ la acá ũkpó ru la íjõ pìrì
rĩ sī.
- 13 Úpí la u'á āyĩkõ sī la 'bá íjõ pìrì rĩ jolépi rĩ sī,
ĩ'di 'bá íjõ pìrì rĩ jolépi rĩ 'bã íjõ 'bã āmbógó
ru.
- 14 Adrã úpí drĩ la drã ají,
wó 'bá ũndūwá ru rĩ la ĩ'di ásì igbẹ rá.
- 15 Āyĩkõ úpí méléti gá rĩ la ídri fě,
ĩ'di 'bã mūkě ĩ'di cécé ũrú'bũ uzogó fělépi
áyi sī rĩ ani.
- 16 ĩ'di múké āndānĩ adrujõ ũndūwá ru āzıla
vātánǎ trũ,
ndě adrujõ gólūdĩ āzıla sílívã trũ rĩ rá.
- 17 'Bá ālá rĩ kí acì gěrĩ kí agulépi íjõ ũnzì gá ku rĩ
kí agá sī,
'bá ĩ'di 'bã gěrĩ tãmbalépi rá rĩ la ru ídri
tãmba rá.
- 18 Āfó la 'bá agụ líkĩ gá,
úrindí ípípínǎ drĩ la 'bá fě a'délé rá.
- 19 ĩ'di múké ru irijõ vürú 'bá lēmērĩ rĩ kí agá,
ndě āko aralé ará-arâ rĩ kí awajõ 'bá āfó trũ
rĩ kí abe rĩ rá.
- 20 'Bá ímbátánǎ arelépi rá rĩ la adru málĩ trũ,
'bá ásì 'bālépi Úpí drĩ gá rá rĩ la adru drĩléba
rú.
- 21 'Bá ũndūwá ru rĩ ála ĩ'di nĩ íjõ ĩ'diní lìlẹ pìrì rĩ
sī,
íjõ ĩ'di 'bã jolé rĩ la 'bá kí imbá rá.

- 22 Ûndũwã ì'di kídí ídri drî rú 'bá ùndũwá trũ rĩ
'banî,
wó 'bá azalépi aza-azâ rĩ kí imbájó rĩ ì'di
sáwã izaṇá.
- 23 'Bá ùndũwá trũ rĩ 'bã ásì la ì'di imbá sī ru tì
tã mbajó,
ìjọ ì'di 'bã jọlé rĩ la 'bá kí imbá rá.
- 24 Ijó jolé ásì ìgbẹ sī rĩ ì'di cécé ànù áni,
ì'di ìlì-ìlì ru 'bá 'bã úrindí ní àzila ì'di 'bá
urù 'bá 'bã alá ru.
- 25 Gẹrì ázì la ì'dá ími drîlẹ gá 'dâ alá ru,
wó àsìṇá gá ì'di ími agù drã gá.
- 26 Ìkónã 'bã vî la 'bá fẹ àzì ngalé nĩ,
à'dusìku 'bá 'bã tì 'bã lẹjọ àkónã najó rá rĩ
sī.
- 27 'Bá àzì kóru rĩ ì'di ìjọ ùnzì itú nĩ,
ì'di tì ko cécé àcí kolépi bẹkũbẹkũ rĩ áni.
- 28 'Bá ùnzì rĩ la fẹ àcóná ní kpẹlé nĩ,
káláná la fẹ la wõrì mgbã rĩ la iré rá.
- 29 'Bá àgõbì rú rĩ la ì'di 'bã jìránì ulé,
àzila ì'di drî la ce gẹrì ùnzì rĩ gá.
- 30 'Bá 'bá ùbìlépi mifì sī kámì-kámì rĩ la ìjọ ùnzì
itú,
'bá ru tì mùlépi mgbe-mgbe cí rĩ la fẹ ìjọ ùnzì
rĩ la ru idé rá.
- 31 Drì 'bì imve ì'di kófíyã dīzã ì'dalépi rĩ,
ála ì'di ìsù ídri alá rĩ sī.
- 32 'Bá ùmbã rùlépi gbõrú ku rĩ ndě 'bá ùkpó trũ
rĩ rá,
àzila 'bá ru ùmbã urìlépi rá rĩ ndě 'bá
táwũnì àmbógó rĩ 'dùlépi rĩ rá.
- 33 'Bá kí jẹgè 'be rá sī ìjọ Àdróná 'bã lélé rĩ nījó,
wó Úpí la ìjọ múké rĩ umvi nĩ.

17

- 1 Ī'di múké íná ĩsá ĩgbé rĩ najó ásı ĩgbě sĩ āzıla
 ijojoná kóru
 ndē lícó ũmũ najó āzıla sĩ āwājó ala gá āwā-
 āwā rĩ rá.
- 2 Ātí'bó ũndũwā trũ rĩ la adru úpı ru úpı ngópi
 drĩnzá ajílėpi rĩ drĩlė gá;
 āzıla ĩ'di āko úpı 'bā ngópiķa 'badrĩ āwítā rú
 rĩ kí awa ĩ'ba abe.
- 3 Āla gólūdĩ kí ũ'bĩ sílĩvā be ācí sĩ,
 wó Úpı la ásı 'bádrĩ ũ'bĩ nĩ.
- 4 'Bá ĩjó ũnzı idélėpi rĩ kí ĩjó are 'bá ũnzı rĩ kí tı
 gá;
 ĩnzó'bá la ĩnzó are ĩnzó'bá āzı tı gá.
- 5 'Bá 'bá lēmėrı rĩ kí gulėpi rĩ la Ādróná kí
 ũ'bālėpi rĩ u'dá,
 'bá u'álėpi āyĩkō sĩ 'bá drĩlė ũnzı ĩsúlėpi rĩ sĩ
 rĩ ĩcē drĩrĩma ĩsúná gá ku.
- 6 Anzı 'bā áyıpıķa kí ru ũnũ anzı ĩ'badrĩ kí 'bā
 anzı kí sĩ,
 āzıla anzı kí ru ũnũ ĩ'bā átėpiķa kí sĩ.
- 7 'Bá azalėpi aza-azā rĩ tı gá ĩjó ālá rĩ āfũ ku,
 āzıla ĩnzó jojó rĩ sı úpı ngópi 'i ku.
- 8 'Bá mĩfı sajó séndē sĩ rĩ ĩ'di 'bá āzı rĩ 'banı cécé
 írúwá áni,
 'bá āzı rĩ ā'ı kí rá ĩ'di drĩlėba ajı.
- 9 'Bá 'bá āzı 'bā ĩjó ũnzı trũlėpi rĩ la lėtáná ndrũ,
 wó 'bá ĩjó ũnzı sı nalėpi ĩdĩ-ĩdĩ rĩ la wõrĩ
 ānıyágágá rĩ iré rá.
- 10 Uzájó 'bá ĩjó vālėpi rá rĩ drı gá rĩ la ĩ'di āzā ko
 múké,

- ndê 'bá azalépi aza-azâ rĩ ãndũ cojó kẹ̀lĩká
100 wó ã'di ãzãkolépi ku rĩ rá.
- 11 'Bá ùnzí rĩ la mvu drĩlẹ̀ ã'didrĩ rụ́ rĩ sĩ rá,
wó ála ãmbógó ásí ãgbẹ̀ kóru rĩ tị pẹ̀ sĩ mujó
ĩ'diní drĩrĩma fẹ́jó.
- 12 Drĩ ufujó ùbõgũ mváná la 'dujó rá rĩ be rĩ,
ndê drĩ ufujó 'bá azalépi aza-azâ ã'di 'bã aza
ngalépi rĩ be rĩ rá.
- 13 'Bá ijó múké rĩ ãrígó tị ùfẹ̀lépi ijó ùnzí sĩ rĩ,
ijó ùnzí icó ã'di 'bã lícọ́ a'belé ku.
- 14 ãwãñá i'dóná ã'di cécé ãyí tĩlépi ãngũ ãlu gá
ãmbógó rĩ 'bã tị nzĩjó rĩ áni.
Ijó 'dĩ sĩ lẹ̀ mí atrĩ ãwãñá 'dĩ sĩ ãmi andi drĩ
ãmi ku rú.
- 15 'Bá ijó ùnzí idélépi rĩ a'bejó rĩ ãzĩla 'bá múké
rĩ drĩ gá ijó ùnzí lijó rĩ be
Úpí ngũ kí ãrĩtrá ùnzí.
- 16 Ála séndẹ̀ fẹ̀ 'bá azalépi aza-azâ rĩ drĩ gá sĩ ijó
ũnĩjó íngoní ru,
ìsù 'dĩ sĩ ásìsìñá la gã ijó ùnĩlé úmgbé?
- 17 Wõrì la 'bá lẹ̀ ọ́'dù pírí sĩ lẹ̀lẹ̀,
wó útì ádrìpì sĩ 'bá ãzã kojó sáwã ijó 'bã 'bá
ìsùjọ́ rĩ sĩ.
- 18 'Bá ijó nĩlépi ku rĩ la drĩ tị ã'di 'bã jĩránĩ ní sĩ
dẹ̀nõ a'dújó ãzĩla ã'di pá tu gúrã rú.
- 19 'Bá ãwãñá lẹ̀lépi rĩ lẹ̀ ijó ùnzí,
ãzĩla 'bá ijó jolépi ãfó sĩ rĩ la lĩkĩ ndrũ.
- 20 'Bá ásì mülũmbẹ̀ rú rĩ icó ijó múké rĩ kí ãsúlẹ̀
ku;
'bá ãnzõ jolépi rĩ la fĩ ijó ùnzí agá.
- 21 Ngótĩñá ùndũwá kóru rĩ la átépì ní ùcõgõ ají;

- átépi ngótíṅá azalépi aza-azâ rĩ drĩ ịsụ ãyĩkō
ku.
- 22 Ásị ãyĩkō rú rĩ ỉ'di írúwá múké rĩ;
wó ásị ùcōgō rú rĩ la ími fē drālé jājā rú.
- 23 'Bá ùnzí rĩ la ãko sī 'bá mịfị sajó rĩ ã'ĩ ùní-ùní
ru;
sī ịjọ ịṅá pịrị rĩ ujajó.
- 24 'Bá ịjọ vālépi rá rĩ la ùndũwā 'bā drīlẹ gá;
wó 'bá azalépi aza-azâ rĩ 'bā mịfị ndre ãngũ
ãngũ ãlu gá ku.
- 25 Ngótíṅá azalépi aza-azâ rĩ la ùcōgō fē átépi ní
nĩ;
ãzıla ỉ'di ãndrē ỉ'di tịlépi rĩ ní ásị ãzá fē.
- 26 'Bá ịjọ kóru rĩ ní drīrịma fējó rĩ adru múké ku;
jōku 'bá ịjọ kpị rĩ ngalépi rĩ cojó rĩ adru
múkẹ ku.
- 27 'Bá ịjọ nīlépi rá rĩ jọ ịjọ mịrị rú ku;
'bá ịjọ vālépi rá rĩ la u'á jā íni.
- 28 'Bá azalépi aza-azâ rĩ drĩ ịyāṅá tú, ála ùrā la
ỉ'di ùndũwā trũ;
ãzıla drĩ táni ịyāṅá tú, ála ùrā la ỉ'di vātáná
trũ.

18

- 1 'Bá ru icílépi 'bá abe ku ịjọ ùrālépi ru drĩ gá
á'dụsị rĩ la;
ịjọ 'bá pírí 'bā kí nīlẹ cé ỉ'di pịrị rĩ gā úmgbé.
- 2 'Bá azalépi aza-azâ rĩ 'bā ásị ịjọ vāṅá drĩ gá ku;
wó ịjọ ỉ'diní lēlé idélé rĩ sī i'dajó la ínĩ ịjọ cé.
- 3 Ịjọ ùnzí kí drīnzá be acị ãngũ ãlu gá,
ãzıla drīnzá la ārútáná ãkō fē.
- 4 Ịjọ jolẹ ùndũwā sī rĩ ỉ'di cécé ịyị mgbi rĩ áni;

ãzıla ũndũwã ã'di cécé ãyí kídí ru ðilépi ði-ði
rĩ áni.

⁵ Fijó 'bá ũnzí rĩ ní rĩ adru múké ku;

ãzıla íjó líjó 'bá íjó kóru rĩ drĩ gá mülũmbē
sĩ rĩ adru múké ku.

⁶ Íjó 'bá azalépi aza-azâ rĩ 'bã jolé rĩ la ãwãṅá ají;
íjó ã'di 'bã jolé rĩ la ãcóngá umve ã'di uru 'bá
gá.

⁷ Íjó 'bá azalépi aza-azâ rĩ 'bã jolé rĩ la ã'diní líkĩ
ají;

ãzıla íjó ãfũlépi ã'di tĩ gá rĩ ímbá ã'didrĩ 'i.

⁸ Íjó jolé káláná ru rĩ la fi íná ãjí-ambamba rĩ áni;
ã'di fi 'bá árí gá.

⁹ Ũvú'bá ají kí ru

'bá ãko izalépi rĩ be.

¹⁰ Rú Úpí drĩ ã'di cécé Bõrõ ũkpó rĩ áni,

'bá ãlá rĩ kí sĩ apá ru pajó ala gá.

¹¹ 'Bá kápa trũ rĩ la ru ũgõró ãtĩ ã'di 'bã málĩ kí
sĩ;

ã'di ũrã la kápa ã'didrĩ kí ã'di andre tē cécé
táwũñĩ andre celé Bõrõ sĩ trõkĩlĩrĩ cí rĩ áni.

¹² Ásí ãfó ru rĩ la 'bá agũ líkĩ gá;

wó míní ími irijó vũrũ rĩ la ãrútáná ají.

¹³ Mí are íjó 'bã ífí ráká mí umvi íjó ãndõ, jõ íni
ku;

ã'di míní drĩnzá ají ãzıla ã'di ími aza ã'da.

¹⁴ 'Bá 'bã ásí la icó ãyánĩ uru 'bá gá rĩ tĩ talé rá;

wó 'bá ãzí ásí drĩ nũ rá ã'di dó icó ãyánĩ tĩ
talé íngoní ru?

¹⁵ 'Bá ũndũwã trũ rĩ kí sáwã píri sĩ bábá íjó ũñjõ;

kí bílẹ mgbọ rú sĩ íjó lẹlé ũñlẹ rĩ arejó.

¹⁶ Fětáná la 'bá ãko fẹlépi rĩ ní gẽrĩ nzĩ rá;

- 17 'Bá ãzıla ĩ'di ĩ'di agu 'bá ãmbogo rĩ kí drĩlé gá.
 'Bá íjó ĩndú nzelépi kẹsĩ gá drĩdrĩ rĩ la i'dá jo
 'bãrĩ íjó pĩrĩ rĩ áni;
 kpere 'bá íjó ĩndú nzelépi námbã ĩrĩ sĩ rĩ 'bã
 amú agá ĩ'di ụzị agá zítájá sĩ.
- 18 Ála jẹgẹ 'be sĩ íjó 'bá ĩrĩ kí drĩdrĩńĩ gá rĩ awajó;
 ĩ'di íjó lị 'bá ũkpó ăwălépi rĩ kí drĩdrĩńĩ gá.
- 19 Ádrĩpị sĩ íjó izajó ụrụ 'bá la gá rá rĩ la ru ásị 'bã
 ũkpó ru ndě táwŭńĩ andre celé Bõrõ ũkpó
 sĩ rĩ rá
 ăzıla ídrĩ ăwă ĩ'di be, ĩ'di míní ĩ'di 'bã kẹjị tị
 ũpĩ cí.
- 20 'Bá la ăko múké rĩ ịsú nalé íjó múké ăfŭlépi
 ĩ'di 'bã tị gá rĩ sĩ,
 íjó míní jolé pĩrĩ rĩ la ími ídri uja rá.
- 21 Dră kí ídri be ũkpó la kí ĩdra drị;
 wó 'bá íjó jolépi ambamba rĩ la ũyá la ịsú rá.
- 22 'Bá ũkú múké rĩ ịsúlépi rĩ ịsú ăko mgbã la;
 ăzıla ĩ'di ásị ĩgbẹ ịsú Úpí drị rá.
- 23 'Bá lēmērí rĩ la māmálá 'bã sĩ ásị ĩgbẹ ịsújó;
 wó 'bá kúrėnị rĩ la íjó umvi drị ũnzĩ sĩ.
- 24 'Bá wŏrị trũ ũ'bí rĩ la icó ĩlĩkĩlé rá;
 wó wŏrị mgbã rĩ la ru ĩbĩ 'bá ụrụ 'bá gá ndě
 ádrĩpị rá.

19

- 1 'Bá lēmērí íjó pĩrĩ rĩ ngalépi rĩ ndě;
 'bá azalépi aza-azâ íjó pĩrĩ rĩ jolépi ku rĩ rá.
- 2 Adrujó ăvã trũ íjó nĩjó ku rĩ adru múké ku;
 yăjó íjó sĩ yă-yă rĩ la fē mi gērị pĩrĩ rĩ a'be rá.
- 3 'Bá la lịkĩ ají ĩ'di drị gá aza ĩ'didrị sĩ;
 'dã 'bã ũngúkú gá ĩ'di dó unu Úpí ụrụ 'bá gá.

- 4 Málĩ la fě la mi adru wõrĩ trũ ù'bí ru;
wó 'bá lēmērí rĩ 'bã wõrĩka kí ì'di a'be pírí
rá.
- 5 Sādínĩ ìnzó rĩ kí
'bá ìnzõ jòlépi ambamba rĩ be icó kí ìcēlé
drĩrĩma ìsúná gá ku.
- 6 'Bá ù'bí kí mũkē ndrũ 'bá ãko fēlépi fē-fē rĩ 'ba
rũ sĩ;
ãzĩla 'bá pírí kí adru wõrĩ 'bá ãko fēlépi fēfē
rĩ ãni.
- 7 'Bá lēmērí rĩ 'bã kāká drĩ kí dó ì'di ngũ ùnzĩ;
'bá ì'di 'bã wõrĩka rú rĩ kí dó apá ì'di sĩ
ìngõpĩ!
- Drĩ tání u'de kí vú gá sĩ māmálá 'bãṅá trũ tí,
icó kí ìsúlé ku.
- 8 'Bá ùndũwã ìsúlépi rĩ lē ídri ì'didrĩ rá;
'bá vātáná trũ rĩ la drĩlěba ìsú rá.
- 9 Sādínĩ ìnzó rĩ icó ìcēlé drĩrĩma ìsúná sĩ ku;
ãzĩla 'bá ìnzõ jòlépi ambamba rĩ icó ìcēlé
drĩrĩma ìsúná gá ku.
- 10 'Bá azalépi aza-azâ rĩ ní u'ájó 'bá kùrēnĩ ru rĩ
áni rĩ drĩ dó adru ùnzĩ;
ãtĩ'bó ní adrujó úpĩ ru úpĩ 'bã ngõpĩ ní rĩ 'bã
ùnzĩkãná lã dó adru ìngõpĩ!
- 11 'Bá ùndũwá ru rĩ la ùmbã ì'didrĩ drĩ ụtĩ rá;
ì'di ãrútáná ìsú ì'di 'bã ìjọ ùnzĩ 'bã ãrígó tĩ
ùfějó ku rĩ sĩ.
- 12 Úpĩ 'bã ùmbã ì'di cécé kēmĩ ní awájó rĩ áni;
wó ì'di 'bã ásĩ ìgbě ì'di cécé andrēlĩká kalépi
ásé drĩ gá rĩ áni.
- 13 Ngótĩṅá azalépi aza-azâ rĩ la átépĩ ní lĩkĩ ajĩ;
ũkú ru lělépi ãwãṅá sĩ rĩ ì'di cécé uzogó
ralépi jó agá sáwã pírí sĩ rĩ áni.

- 14 Átépi la jó kí a'be málĩ be ãwítã rú anzi ĩ'didri
'banĩ;
wó Úpĩ la ũkú ijó ífĩ vǎlépi rá rĩ fē nĩ.
- 15 Ūvũ la 'bá fē ụ'dú kolé káyĩ rá;
ãzĩla ru dri alójó ku rĩ la 'bánĩ ãbĩrĩ ajĩ.
- 16 'Bá ãzĩtǎná tǎmbalépi rĩ mba ru ídri tǎ rá;
wó 'bá ãzĩtǎná tǎmbalépi ku rĩ la drǎ rá.
- 17 'Bá ãko fēlépi 'bá lēmēri rĩ nĩ rĩ fē ãko 'dǎ Úpĩ
nĩ;
ãzĩla Úpĩ la ĩ'di ũfē rá.
- 18 Íco mĩ ngótĩná ĩndú ímbátǎná ru 'dĩ sĩ iza dri
ru ku rú;
ídri ĩ'di ĩndú co ku, ĩ'di mụ drǎlé rá.
- 19 Lē 'bá ásĩ ãcí rĩ 'bǎ ũfē ijó ĩ'di 'bǎ izalé rĩ rá;
ídri ĩ'di ãzǎ ko rá, lē íko ĩ'di ãzǎ vúlé rĩ sĩ ĩdĩ.
- 20 Mĩ are ijó sĩ ími bũrõ jojó rĩ ãzĩla mí ãĩ
ímbátǎná rá;
ijó 'dĩ sĩ mi dó sĩ drúzĩ drĩlé gǎlé adru
ũndũwá ru.
- 21 'Bá la ijó kí ụtĩ ĩ'di ásĩ gǎlé ũ'bĩ ru;
wó ijó Úpĩ 'bǎ lēlé rĩ la ru idé nĩ.
- 22 ãko 'bá 'bǎ lēlé rĩ ĩ'di lētǎná ukólépi ku rĩ 'i;
adrujó lēmēri rĩ ĩ'di múké ndē adrujó
ĩnzó'bá rĩ rá
- 23 Úpĩ ữrĩjó rĩ la 'bá agụ ídri gá;
'bá ữrĩ 'dĩ trũ rĩ ásĩ la la adru ĩgbé ru,
ijó ũnzĩ aló ĩ'di ku.
- 24 Ūvũ'bá la ru dri su mgbi íná ãtĩjó rá;
ãzĩla icó íná sulé ru tĩ gǎlé ku.
- 25 Íco 'bá idemará ru rĩ 'bǎ ĩndú, 'bá ũndũwá
kóru rĩ kí dó sĩ ímbátǎná ữnĩ;

- mí uzá 'bá íjó vālépi rá rī drī gá, ī'di dó sī
 ímbátáná 'bā íjó vā.
- 26 'Bá átépī ní ūcōgō fēlépi āzila āndrē drolépi
 lícō agá rá rī;
 ī'di ngótīná drīnzá āzila ásī ĩgbē ākō ajílépi
 la.
- 27 Mā ngótī, ídrī gā ímbátáná arelé úmgbé;
 ígā 'dā íjó nīná.
- 28 Sādínī ūnzí rī la íjó līná pīrī rī 'bā idemará ru;
 āzila ī'di u'á íjó ūnzí sī āyīkō sī cécé íná ājī-
 ambamba rī sī rī áni.
- 29 Ídé drīrīma bábá 'bá idemará ru rī 'ba nī;
 āzila 'bá azalépi aza-azā rī kí ála kí ūngúkú
 co rá.

20

- 1 Íwá mvuná la 'bá fē idemará idelé, ī'di 'bá fē
 uzalé
 āzila ĩmērājó íwá sī rī la fē mi adru ūndūwā
 kóru.
- 2 Úpí 'bā ūmbā ī'di cécé kēmī 'bā awájó rī áni,
 'bá ī'diní adrā fēlépi rī la drā ndrū.
- 3 Ī'di ĩnzītáná ru 'bá āwāná gālépi úmgbé rī nī,
 wó 'bá azalépi aza-azā rī la āwāná i'dó
 gbōrú-gbōrú.
- 4 Ūvú'bá sō ámvú áyi múké rī sī ku;
 íjó 'dī sī sáwā ākónā ūkūnājó rī gá icó ākónā
 isúlé ku.
- 5 Íjó 'bá 'bā ásī gá rī ī'di ĩyī kírī rī áni,
 wó 'bá vātáná trū rī la íjó la uvá rá rī gá nī.
- 6 'Bá ū'bí kí jō la kí lētáná ukólépi ku rī trū,
 wó ā'di la 'bá ā'ītáná trū rī isú nī yā?
- 7 'Bá ālá acílépi íjó pīrī rī agá rī;

- 'bã anṣi kí adru drīlẹba rú ì'di vùlé gá 'dâ!
 8 Úpí drī ri úmvúke ì'didrī drī gá ìjọ lile,
 ì'di ìjọ ùnzí 'a uya mifí ì'didrī sī.
 9 Ǻ'di icó jolẹ la, “Ámba áma ásí tã álá ru;
 ma dó 'bāngá sī álá ru ìjọ ùnzí kóru rī gá nī
 yā”?
 10 Kílọ sī āko ẹ'bìjọ úmgbó ndú ndú āzila ākójó
 sī āko ẹ'bìjọ úmgbó ndú ndú ìnzō rú 'dī
 kí,
 Úpí ngū kí ìrī trá ùnzí.
 11 Átā ála ngótiná nī ìjọ ì'di 'bã idélé rī kí sī,
 ìjọ ì'di 'bã idélé rī kí piri āzila múké yā rī kí
 sī.
 12 Bìlẹ sī ìjọ arejó rī kí mifí sī āngū ndrejó rī abe;
 Úpí ù'bã kí pírí nī.
 13 Ídrī ọ'dú kojá lẹ ambamba mi acá lēmēri;
 mí ángá ọ'dú gá rī sī sī āzì ngajó āzila mi dó
 sī adru ākónā trū wēwē rú.
 14 'Bá āko ìgbālẹpi rī la jọ la, “Ǻjẹ adru múké ku!
 Má icó ẹrọdrí ọsúlẹ ku!”
 'Dā 'bã ùngúkú gá drī dó trū mu 'bo, ì'di dó
 āfó ají āko ì'di 'bã ìgbālẹ 'dā sī.
 15 ìjọ jolẹ nītáná sī rī ājẹ rú ndē
 gólūdī āzila nájí ājẹ rú rī kí rá.
 16 Lẹ í'du bōngó 'bá pá tulẹpi sādínī rú 'bá ì'di
 'bã nīlẹ ku rī ní gúrā rú rī rá.
 ọru ì'di dẹnọ tị gá drī idé la ũkú acílẹpi mīrī
 rú rī ní rī gá.*
 17 Íná ulélé ulẹ 'bá āzì drí rī la ru na ājì-ambamba
 rú,

* 20:16 Bìbìliyā āzì rī jọ kí, “ũkú acílẹpi mīrī ru rī.”

- wó wúvulé ru ì'di ru uja ími tì gálé cūrũmũ áni.
- 18 Mí itú íjọ kí íjọ amáná sī,
mí ịsú ímbátáná ọ̀rị rī rá ka ímu ǎ'dị gá
índō.
- 19 'Bá káláná ujílẹpi rī la íjọ sírī rú ri kí iyá ǎmvé
íjọ 'dī sī mí u'á 'bá tì ǎcí rī be ku.
- 20 'Bá ǎzí drī átẹ̀pī kí wǎ ǎndrē be,
ídri ì'didrī la ǎsī ỳtrú ru cécé tárǎ 'bǎ anújọ
ínì sī rī áni.
- 21 'Bá ǎwítǎ ịsùlẹpi mbēlẹ̀ i'dóná gá rī,
icó adrulé drīlẹba rú ǎsị́nǎ gá ku.
- 22 Lẹ̀ íjọ, “Ma íjọ ỳnzí míní idélé 'dī 'bǎ ǎrígó tì
ỳfẹ̀ rá la ku!”
Ítẹ̀ Úpí 'i ǎzila ì'di ími pa rá.
- 23 Úpí ngũ kílọ̀ sī ǎko ỳ'bìjọ ỳnzō rú rī kí ỳnzí
ǎzila u'á ǎyíkō sī ǎko ỳ'bìlẹ̀ ỳnzō rú rī kí sī
ku.
- 24 Acị́nǎ 'bádrī Úpí la drī la ce nī,
'bá la dó icó gẹ̀rī ì'diní acị́jọ rī nílẹ̀ íngoní ru?
- 25 Míní ỳyō najó ǎdróná ní ỳnzō rú rī ì'di cécé
ǎnǎkpá ní 'dejó ímbá gá rī áni,
ídri dó ỳyō 'dǎ na 'bo, ì'di dó adru míní
ũkpó-ũkpó sī íjọ la ru idélépi rī ỳrǎjọ.
- 26 Úpí ỳndũwá ru rī la 'bá ỳnzí rī kí uya ǎmvé;
ì'di kí ụ'dị ǎsị́ ịgbẹ̀ kóru.
- 27 Dị́zǎ Úpí drī la úrínđí 'bádrī 'a ndrũ nī,
ì'di íjọ ími ǎsị́ agá rī kí ndrũ iyalé pírí ǎmvé.
- 28 Lẹ̀tánǎ kí ǎ'ítánǎ be úpí tǎ mba nī;
lẹ̀tánǎ sī ỳpí ì'didrī la pá tu rá.
- 29 Kǎrílẹ̀ kí 'bǎ dīzǎ ì'di ũkpō ì'badrī,
Drī'bị imve ì'di ỳnī 'bá ǎmbá rī 'badrī.

30 'Bá ñndú cojó pōcō ãkōzá trũ rĩ la ñjọ ùnzí dro
rá
ãzıla 'bá ñndú cojó rĩ la ñjọ 'bá ásı agá rĩ kí
anzé ãmvé.

21

- 1 Úpí 'bã ásı ì'di Úpí 'bã drılé gá,
Úpí la ì'di tị ují ãngũ ì'diní lélé rĩ gá cécé
ì'diní ñyị tị ujílé rĩ áni.
- 2 Gẹrĩ pírí 'bá 'bá ru rĩ drị kí indré ì'di mịfị gá
múké,
wó Úpí la ñjọ 'bá ásı gá rĩ amá nĩ.
- 3 ñjọ mgbã rĩ ngajó ãzıla ñjọ lijó pịrị rĩ;
ì'di ñjọ Úpí 'bã ãñlé idétáná ní ãndânĩ rĩ 'i.
- 4 ãfó kí ñpípịná be kí 'bá ùnzí rĩ drị ují nĩ,
wó 'dĩ ñjọ ùnzí la.
- 5 Ụtítáná múké rĩ ãzıla ãzị nğaná ùkpó sĩ rĩ la fē
míní acalé kùréní;
wó 'bá kápa ñsúlépi gẹrĩ ùnzí sĩ rĩ la acá
lēmērí.
- 6 Málí ñsúlé ñnzō sĩ rĩ la nga ùfú áni háwu;
ãzıla ì'di mātégō drã ãni la.
- 7 Adrã 'bá ùnzí rĩ 'badrị la kí drị ce ãmvé
ã'dusıku gã kí ñjọ mgbã rĩ idélé úmgbé.
- 8 Gẹrĩ 'bá ñjọ 'bã ndélé rá rĩ 'bã sĩ acıjọ rĩ gónı-
gónı ru;
wó 'bá ñjọ kóru rĩ la acı gẹrĩ kpı rĩ gã sĩ.
- 9 Mını u'ájó jó 'bã kónã gá lótré gá 'dãá rĩ ì'di
múké;
ndē mını u'ájó ùkú ãwālépi unzí rĩ be jó ãlu
gá rĩ rá.
- 10 'Bá ùnzí rĩ 'bã ásı la lú ñjọ ùnzí rĩ lē áyụ;
ì'di 'bã jíránı ñsú kí ì'didrị ásı ñgbē ku.

- 11 Údrĩ 'bá 'bá kí idelépi rĩ ní drĩrĩma fě, 'bá
ũndũwā kóru rĩ la ũndũwá ʒsú rá;
údrĩ 'bá ũndũwā trũ rĩ ímbá ʔ'di ímbátáná
āʔ rá.
- 12 Ādróná ʔ'di ālá ru, nĩ ʒjó ru idelépi 'bá ũnzí rĩ
'badrĩ jó agá rĩ kí cé,
āzila ʔ'di 'bá ũnzí rĩ kí ʔʔkĩ rá.
- 13 'Bá 'bá lēmērí rĩ 'bā áwáná arelépi ku rĩ;
ʔ'di 'bā āmgbā rĩ drĩ áwá rá, ícó ʔ'di 'bā
áwáná arelé ku.
- 14 Fětáná fělé ũní-ũní ru rĩ la ũmbā ʒgbē;
'bá miʔi sajó āko āzĩ sĩ rĩ la adrā sĩ ʒgbē.
- 15 Údrĩ ʒjó ʔi ʔirĩ ʔ'di āyĩkō fě 'bá múké rĩ nĩ;
wó ʔ'di ũcōgō ajĩ 'bá ũnzí rĩ ásĩ gá.
- 16 'Bá fūlépi āmvé vātáná agá 'dā rá rĩ la
fū mụlé u'álé 'bá drālépi rá rĩ kí abe.
- 17 'Bá āyĩkō ʔnókú drĩ lēlépi rĩ la acá lēmērí;
'bá íwá kí mvụlépi ādu be rĩ ícó acalé kúrēnĩ
ru ku.
- 18 Ála 'bá ũnzí rĩ 'banĩ drĩrĩma fě 'bá Ādróná
rulépi rĩ kí kějĩ gá,
'bá múké rĩ kí kějĩ gá ála drĩrĩma fě 'bá ʒjó
usulépi rĩ 'banĩ.
- 19 U'ájó āngū kōtórō rú rĩ agá rĩ múké āndānĩ
ndē u'ájó ũkú āwālépi, āzila unulépi am-
bamba rĩ be rĩ rá.
- 20 'Bá ũndũwā trũ rĩ drĩ jó gá málĩ āzila ādu kí
adru nĩ,
wó 'bá azalépi aza-azā rĩ la āko ʔ'didrĩ kí iza
pírĩ.
- 21 'Bá ʒjó mgbā rĩ ndrũlépi lētáná ukólépi ku rĩ
be rĩ

- la ídri ịsụ ịjọ mgbã rĩ be ẵzıla ála ỉ'diní
 ẵrútẵnẵ fẽ rá.
- 22 'Bá ẵndũwẵ ru rĩ la táwẵnẵ ẵmbógó 'bá ẵkpỗ
 trũ rĩ 'badrẵ kí 'dụ rá,
 ẵzıla ỉ'di Bỡrỡ ẵkpỗ ỉ'ẵ kí sỉ ẵsẵ 'ẵjọ rĩ kí
 andi rá.
- 23 'Bá ru tị tẵ mbalẹpi ỉdra be rá rĩ
 mba ru tẵ ịjọ ẵnzỉ gẵ rá.
- 24 'Bá ẵfó trũ ru u'ẹlẹpi ẵnzỉ rĩ, “Rụ la idemará
 ỉ,”
 ỉ'di ịjọ kí idé ẵfó ru ẵzıla ẵmbөгө sỉ.
- 25 'Bá ẵvủ rĩ la drẵ ẵbỉrẵ sỉ la
 ỉ'di 'ẵ ẵzẵ ngajọ ỉ'di 'ẵ drẵ sỉ ku rĩ sỉ.
- 26 Ụ'dụ pírỉ sỉ ỉ'di adru rộmgbọ ru ẵko ca kí ỉ'diní
 ku,
 wọ 'bá múkẹ rĩ la ẵko fẽ 'bá 'baní ẵzıla a'be
 ỉ'diní ku.
- 27 Ídétẵnẵ 'bá ẵnzỉ rĩ ní idélé rĩ ẵdrónẵ drỉ dó
 ngũ la ẵnzỉ,
 ỉ'di dó ídétẵnẵ idélé ẵsẵsẵnẵ ẵnzỉ sỉ rĩ ngũ
 ẵngỗpỉ!
- 28 Sẵdínỉ ẵnzọ rủ rĩ la ỉỉkỉ rá,
 wọ ála Sẵdínỉ ịjọ pỉrỉ rĩ jọlẹpi rĩ a'be ịjọ vủ
 nzelé rá.
- 29 'Bá ẵnzỉ rĩ idé drẵnzẵ sỉ ku,
 wọ 'bá múkẹ rĩ la ịjọ ẵrẵ ịjọ ỉ'di 'ẵ lẹlé idélé
 rĩ drẵ gẵ ẵnzẹ kẵ.
- 30 ẵndũwẵ, ịjọ vẵnẵ jỗku ịjọ amẵnẵ 'bá 'badrẵ
 ịcọ Ụpỉ ndélé ku.
- 31 Fẵrẵsỉ ẵ'dỉ drẵ kí ála kí itủ bẵbẵ ẵ'dỉ drẵ tẹjọ,
 wọ ẵ'dỉ ndẹjọ rá rĩ ẵkpỗ la la angẵ Ụpỉ drẵ.

22

- 1 Rú múké rĩ ndě málĩ wěwě rú rĩ rá
 ārútáná ịsújó rĩ ndě adrujó sílĩvā jōku gólūdĩ
 trũ rĩ rá.
- 2 'Bá málĩ trũ āzıla lēmērí rĩ kí āko ālu la icí kí
 nĩ;
 Úpí ù'bā kí pírí nĩ.
- 3 'Bá ịjọ 'a uyalépi ùndūwá sĩ rĩ la ịjọ ùnzĩ
 amúlépi rĩ ndre údu rú āzıla ỉ'di ru zĩ rá,
 wó 'bá ùndūwá kóru rĩ la mụ drị gá āzıla ỉ'di
 fi drịlẹ ùnzĩ amúlépi rĩ agá nĩ.
- 4 'Bá ru irilépi vữrụlé āzıla Úpí ữrịlépi rĩ
 la málĩ, ārútáná āzıla ídri ịsụ rá.
- 5 Gẹrị 'bá ùnzĩ rĩ 'badrị kí agá ụcịkị kí mātégō be
 cí,
 wó 'bá ru tāmbalépi mba-mbā rĩ acị gẹrị
 ỉ'bādrị kí agā sĩ ku.
- 6 Mí imbá anzị mídrị kí gẹrị múké rĩ sĩ,
 drị kí dó sĩ mba 'bo icó kí gẹrị múké rĩ a'belé
 ku.
- 7 'Bá málĩ trũ rĩ kí adru úpí ru 'bá lēmērí rĩ kí
 drịgá,
 āzıla 'bá sēndě a'ịlépi rĩ ỉ'di ātí'bó 'bá ỉ'diní
 sēndě fēlépi rĩ ānị.
- 8 'Bá ásị ùnzĩ ngalépi rĩ la drịlẹ ùnzĩ tra áyụ,
 ịjọ ùnzĩ ỉ'di 'bā ngalé rĩ la āsị rá.
- 9 'Bá āko fēlépi ásị pírí sĩ rĩ ỉ'di drịlẹba rú,
 ā'dusiku ỉ'di ākónā ỉ'didrị kí ale 'bá lēmērí
 rĩ kí abe.
- 10 Ídrĩ 'bá idemará ru rĩ dro āmvé, āgátā ganá la
 fũ rá,
 āwānā āzıla ú'dáná la ukó rá.

- 11 'Bá íjó múké rĩ lēlépi āzila íjó jolépi ásí igrē sī
rĩ,
Úpí la adru ĩ'di 'bā wōrĩ.
- 12 Úpí la íjó mgbā rĩ tā mba rá,
wó ĩ'di 'bā ũnzí rĩ kí 'bā ẗt̄t̄t̄áná kí fē āsílé
ẗtrú ru.
- 13 Ũvú'bá la jọ la, “Kēmĩ āmvé 'dāá cí!
Ádrĩ fū āmvélé, ĩ'di áma ci rá!”
- 14 Ũkú āwú'bá ru mifĩ ácí rĩ 'bā tị ĩ'di 'bú mgbi
rĩ áni;
'bá Úpí 'bā ũmbā 'bā sī angájó ĩ'baní rá rĩ kí
u'de ala gá nĩ.
- 15 Aza la ru tō ngót̄t̄t̄áná were rĩ ásí gá nĩ,
wó ẗndú la cojó kēl̄k̄k̄á sī ímbátáná ru rĩ la
aza ĩ'di agá rĩ dro alí.
- 16 'Bá 'bá lēmērí rĩ kí ũnzálépi sī málĩ ĩ'didr̄ kí
ĩjālājó rĩ,
jōku 'bá fētáná fēlépi 'bá málĩ trū rĩ ní rĩ kí
acá ẗr̄tr̄á lēmērí.
- Ijó 'bá ũndūwā rú rĩ 'bā jolé rĩ kí*
- 17 Ínzĩ ími b̄l̄l̄é mgbọ rú āzila mí are íjó 'bá
ũndūwā rú rĩ 'bā jolé rĩ kí;
Í'bā ími ásí sī kí n̄j̄j̄ó,
- 18 ā'dus̄ĩku ĩ'di múké míní ímbátáná 'dĩ kí tā
mbájó ími ásí gá,
'ba adru kí dó sī p̄r̄í ími tị gá 'dā bábá.
- 19 Má ímbá míní kí āndrū 'dĩ, āndá mi dó sī
íjó 'dĩ sī ásí 'bā Úpí Ādrónā dr̄ĩ gá.
- 20 Ásĩ ándrá ĩminí íjó kāl̄ĩ na,
ímbátáná ru āzila n̄t̄t̄áná dr̄ĩ kí,
- 21 sī ĩminí íjó mgbā āzila āndá rĩ kí n̄j̄j̄ó

ãzıla ĩminí sĭ ijó piri rĭ umvijó 'bá ĩmi tĭ
pĕlépi rĭ 'baní ku yã?

- 22 Íra jô 'bá lĕmĕrí rĭ kí 'bã ãko kí ĩ'baní adrujó
lĕmĕrí rĭ sĭ ku;
ãzıla mí uní 'bá ãzãkoma lĕlépi rĭ kí 'bã ijó
dũwánĭ gá ku,
- 23 ã'dusĭku Úpí la kĕsĭ ĩ'badrĭ lì nĭ
ãzıla ĩ'di málĭ 'bá kí ralépi rĭ 'badrĭ kí 'dụ rá.
- 24 Íru wõrĭ 'bá ásĭ ãcí rĭ be ku,
mí u'á 'bá ũmbã rulépi mbĕlĕ rĭ be ku,
- 25 jô ĩni ku mi gĕrĭ ĩ'didrĭ kí ũnĭ rá
ãzıla mi gbã mătégõ gá rá.
- 26 Ítu pá 'bá ãzí ní dĕnõ 'dụnã gá ku
jõku ífĕ mĭ ãko ãzí 'bá ãzí ní gúrã rú sĭ dĕnõ
'dụjó ku.
- 27 ãko ãzí drĭ adru mídrĭ 'dá yu sĭ dĕnõ 'dã tĭ
ũfĕjó,
ála uja gbóló mídrĭ 'dụlé tĭ la gá áyu.
- 28 Mí uja lõkókõrí ándrá mí áyĭpĭka 'bã kí 'bãlé
údu
sĭ ãngũ awajó rĭ 'bã mĭfĭ ku.
- 29 Índre 'bá ãzí ãzĭ ngalépi ãlĭgõ sĭ la rá yã?
ĩ'di drúzĭ ãzĭ nga ũpi 'banĭ
icó ãzĭ ngalé 'bá ãzĭnã kóru rĭ 'banĭ ku.

23

- 1 Ídrĭ ri ãkónã nalé 'bá ãmbógó be
lĕ ĩna ãkónã ajilé ĩmi drĭlĕ gá rĭ ádrízã mgbã
rĭ sĭ,
- 2 ãzıla ídrĭ adru 'bá rõmgbó ru la,

- mí ɔtrɪ́ ími ùcógóná idélépi kólókóló
rõmgbó sǐ 'dã drĩ,
- ³ mí idé ùlě ãkónã ãjĩ ambamba 'bãlé ãmbógó ní
rĩ kí sǐ ku;
icó adrulé ãkónã sǐ ími isíjọ la rá.
- ⁴ Mí iza ími ùkpó pírí sǐ málĩ ndrũjọ ku,
mí adru ùndũwã rú sǐ íjọ 'dĩ drĩ atrijó,
- ⁵ ã'dusĩku málĩ la ãvĩ 'bá drĩ gá 'dã mĩfĩ 'bã ru
bĩjọ kámĩ rĩ áni,
ùpípí la drĩ kí ãrũ 'bo,
ĩ'di nga ùlĩ gá cécé yúkù 'bã ngajọ rĩ áni.
- ⁶ Ína íná 'bá ãndrá rĩ drĩ ku,
ími ùlě 'bã ãngã íná ĩ'di ãni ãjĩ ambamba rĩ
sǐ ku,
- ⁷ ã'dusĩku ĩ'di íjọ ùrã ínã 'bã ãjě sǐ yã rĩ drĩ gá.
Tị gá 'dã ĩ'di jọ la míní, “Ína, íná ãzıla ímvu
ãko mvulé mvu-mvũ rĩ kí,”
wó ásı́ agâlé íjọ ĩ'di 'bã jolé rĩ adru ãfùlépi
ĩ'di tị gâlé rĩ áni ku.
- ⁸ Mí uja íná were tá míní nalé ĩ'didrĩlé rĩ kí gbẹlé
rá
ãzıla mi ãwã'dĩfô míní fělé ĩ'diní rĩ kí iza rá.
- ⁹ Íjọ íjọ 'bá azalépi aza-azã rĩ ní ku,
ã'dusĩku ĩ'di ímbátánjá míní fělé ĩ'diní rĩ kí
ide-ĩdē.
- ¹⁰ Mí uja jô lõkókõrí 'bãlé ándrá údu sǐ ãngũ
awajọ rĩ 'bã mĩfĩ ku
jõku ifi ímvú 'badrĩ ámvú agá ku,
- ¹¹ ã'dusĩku 'bá kí tãmbalépi rĩ ùkpõ trũ;
ĩ'di ími drĩ gá íjọ lị rá.
- ¹² Í'bã ími ásı́ ímbátánjá drĩ gá;

- ãzıla ínzĩ ími bílẹ mgbọ rú sĩ íjọ ùndũwá ru
 rĩ kí arejọ.
- 13 Mí ícē jō ngótĩná mídrĩ ìndú co agá ímbátáná
 ru rĩ gá ku,
 ídrĩ ngótĩná ìndú co kẹlìkà sĩ ímbátáná ru,
 icó sĩ drālẹ ku.
- 14 Ídrĩ ngótĩná ìndú co kẹlìkà sĩ ímbátáná ru rá;
 mi ì'di ídri pa drā agá rĩ sĩ rá.
- 15 Mā ngótĩ, ími ásì drĩ adru ùndũwá ru,
 áma ásì dó adru àyìkō sĩ;
- 16 áma ásì vā adru àyìkō sĩ,
 ími tì drĩ íjọ pìrì rĩ jọ rĩ gá.
- 17 Mí adru àjā sĩ 'bá íjọ ùnzí ngalépi rĩ kí sĩ ku,
 wó rá la ú'dú pírí sĩ ími ásì 'bā ve íjọ Úpí
 ỳrĩjọ rĩ sĩ.
- 18 Íjọ míní sĩ ásì tĩjọ drĩ la gá drĩlẹ gálẹ rĩ kí mi
 kí ìsú rá
 ãzıla íjọ míní ásì tĩjọ drĩ la gá rĩ icó dó sĩ
 adrulẹ úyẹ ku.
- 19 Mā ngótĩ, mí are íjọ, mí dó sĩ adru ùndũwá ru,
 í'bā ími ásì sĩ acíjọ gẹrĩ pìrì rĩ gā sĩ.
- 20 Mí icí mi 'bá íwá mvulẹpi ambamba rĩ kí abe
 ku
 jōku 'bá ìzá nalépi rōmgbọ ru rĩ kí abe ku,
- 21 ã'dusĩku 'bá íwá mvulẹpi ambamba rĩ kí 'bá
 rōmgbọ ru rĩ kí abe kí acá lēmērí,
 ãzıla ú'dú kojó rĩ la ími fē bōngó ỳyóró sũlẹ.
- 22 Mí are mí átẹpi ími tìlẹpi rĩ tì
 ãzıla mí ide mí àndrẹ ku drĩ táni adru
 ìdránígó ru.

- 23 Mí ìgbā míní ìjọ mgbā rī 'i àzìlā mí ìtùndā ì'di ku;
 ìndrū míní ùndūwā, àrútáná àzìlā ìjọ vāṅá.
- 24 Àtẹ̀pì ngótìṅá ìjọ mgbā rī ngalẹ̀pì rī drī la àyìkō àmbógó la ìsù rá;
 'bá ngópì 'bā sī adrujọ ùndūwá ru rī la u'á ì'di sī àyìkō sī.
- 25 Lẹ̀ mí átẹ̀pì kí mí àndrē be 'bā adru kí àyìkō sī;
 lẹ̀ ùkú ìmi tìlẹ̀pì rī 'ba adru àyìkō sī!
- 26 Mā ngótì, ífē mání ìmi ásì fō
 àzìlā ìmi mifì 'bā ndre àngū gẹ̀rì mádrì kí gá,
- 27 à'dusìku àwù'bá ì'di cécé 'bù mgbì rī àní
 àzìlā ùkú mifì àcì trū rī ì'di cécé kídì lùrù rī àní.
- 28 Ì'di ru la gẹ̀rì tì gá 'bá ùtèlẹ̀ cécé 'bá 'bá ralẹ̀pì rī àní,
 àzìlā ì'di fē àgọ̀bì ù'bí 'baní acájó 'bá Àdróná nìlẹ̀pì ku la kí rú.
- 29 Ì'di 'i cāndí ru nī yā? 'Bá ùcōgō rú rī à'di 'i yā?
 À'di la àwā nī yā? À'di la unu nī yā?
 À'di ọ̀rù'bá ùkù àkōzá ru ìjọ àzì kóru rī gá nī yā? À'di mifì ka ika rú rī gá nī yā?
- 30 'Dì kí 'bá íwá mvùlẹ̀pì sáwā àzo rú rī kî,
 'bá íwá usalẹ̀ usā rī mvùlẹ̀pì rī kî.
- 31 Ìmi ùlẹ̀ 'bā àngā jō íwá 'bā mifì kalẹ̀pì ika rī sī ku,
 drī dī kópō agá 'dāá pāṛā-pāṛā,

drĩ sị vũ gâlê ùré ru!

³² Āsĩnǎ gá ǐ'di 'bá ga cécé ǐnĩ áni
 āzıla ũjũ la cécé gala'bá drĩ áni.

³³ Ími miǐfi la ijó ũrĩ fêlépi rĩ kí ndre,
 āzıla mi ími ipĩ áfó sĩ ĩnzō rú.

³⁴ Mi adru cécé 'bá ru lalépi ú'dú gá gbóló sị gá
 gbóló 'bā sĩ ru icijó ǐ'di trũ icị-icị rĩ áni,
 cécé 'bá ru lalépi gbóló sị gá gbóló 'bā sĩ ru
 icijó wĩrĩgĩlĩ úkō āzĩ rĩ gá wĩrĩgĩlĩ āzĩ rĩ gá
 rĩ áni.

³⁵ Mi jọ la, “Gbā kí ma rá, wó ipēnā ma ku!
 Co kí ma rá, wó má amá ācójá 'dā ku!

Āngũ la uwị ā'dutú
 maní sĩ mujó íwá āzĩ rĩ mvujó?”

23:19-21 Mā ngótĩ, mí are āzıla lē mí adru
 ũndũwá ru,
 ǐ'bā ími ásị sĩ acijó gērĩ pịrị rĩ gá sĩ.

24

¹ Mí idé ājā sĩ 'bá ijó ũnzĩ ngalépi rĩ kí sĩ ku,
 lē írụ wōrĩ 'bá ũnzĩ rĩ abe ku,

² ā'dusĩku kí ásị gâlê kí ijó 'bá ĩcōcōnǎjọ rĩ kí itú
 āzıla kí tị gá ijó āgōbĩ rú rĩ kí āfũ nĩ.

³ Ũndũwā sĩ ála jó sị,
 vātáná sĩ jó la pá tu ũkpó ru.

⁴ Nịtáná sĩ jó s̄lélé āzıla 'a alilé rĩ kí ga tré
 málĩ ājẹ rú ũniyambamba rĩ kí sĩ.

⁵ 'Bá ũndũwā rú rĩ ǐ'di ũkpó trũ
 āzıla nịtáná ǐ'didrĩ la ǐ'diní ũkpō fē drĩ gá drĩ
 gá,

- 6 Ijó 'dĩ sī mi ã'dĩ drĩ ce ãndũwã sī
ãzĩla 'bã 'bã ásı̄ imbálépi rĩ 'bã kí adrujó ũ'bí
ru rĩ sī.
- 7 'Bã azalépi aza-azã rĩ ní, ãndũwã la adru
wĩlĩwĩlĩ;
icó tĩ nzĩlé sī ijọ́ jojọ́ kẹ́jĩtĩ 'bã ãmbogo 'bã kí
sĩ ru trajó rĩ gá ku.
- 8 'Bã ijọ́ ãnzĩ itúlépi rĩ
ála ı̄'di umve 'bã 'bã 'a usalépi rĩ 'i.
- 9 'Bã azalépi aza-azã rĩ la ijọ́ ãnzĩ ũrã idélé áyụ,
'bã ngũ kí 'bã idemará ru rĩ 'bã ãjĩ ãnzĩ.
- 10 Ídrĩ adru ũkpó kóru sáwã ijọ́ 'bã kí ími
ı̄gbũgbũnjọ́ rĩ sī,
ı̄fĩ la ími ũkpó gã!
- 11 Mí apá 'bã drĩ celé drã gá ijọ́ kóru rĩ kĩ,
lẽ mí atrĩ 'bã bábã lėlé mụlé ụ'dılé ụ'dĩ-ụ'dĩ
rĩ kĩ.
- 12 Ídrĩ jọ́ la, "Wó ãnĩ ijọ́ 'dĩ kí drĩ gá ijọ́ ãzĩ ku."
Ãdrónã ijọ́ 'bã ásı̄ gá rĩ ndrelépi cé,
ãzĩla ími ídri tã mbalépi nĩ rĩ nĩ ijọ́ drĩ la gá ku
yã?
Icó 'bã ãlu-ãlu ũfėlé ijọ́ ı̄'di 'bã ngalé rĩ kí sī
ku yã?
- 13 Mã ngótĩ, ímbe ãnú-úsã áyụ ã'dusĩku ı̄'di
múké,
ãnú-úsã la adru ími tĩ gá 'dã ı̄lĩkĩlĩ rú.
- 14 Lẽ ınĩ rá ãndũwã vã ı̄lĩ-ı̄lĩ rú ími úrındĩ nĩ;
ídrĩ ı̄'di ı̄sú rá, mi adru ásı̄ 'bãnjã ụ'dụ́ drĩlé
gálé rĩ 'badrĩ trũ,
ãzĩla ásı̄ 'bãnjã mídrĩ icó dó ı̄ndụ́ celé ku.

- 15 Íla mi 'bá ũnzí rĩ áni 'bá álá rĩ drĩ tēlé sī ĩ'di
 'dijó ĩ'didrĩ jó pá gá ku,
 ãzıla íra áko āngũ ĩ'diní sī u'ájó rĩ gá rĩ kí
 ku
- 16 ã'dusĩku 'bá álá rĩ drĩ táni a'dé vũ gá pâlé ázĩrĩ
 ĩ'di angá urugá ĩdĩ rá,
 wó ũcogõ la 'bá ũnzí rĩ ni fúrũ-fúrũ.
- 17 Mí adru jō ãyĩkō sī mērọ'bá mídrĩ 'bā a'déjọ
 vũrũ rĩ sī ku,
 ãyĩkō 'bā rụ mi ĩ'diní a'déjọ vũ gá rĩ sī ku,
- 18 jō ini ku Úpí la ĩ'di ndre rá ãzıla icó u'álé míní
 ãyĩkō sī ku
 ãzıla icó dó sī mērọ'bá mídrĩ ní drĩrĩma fēlé
 ku.
- 19 Ími ásí 'bā umvú 'bá ũnzí rĩ kí sī ku;
 jōku mí idé kí sī ājā sī ku,
- 20 ã'dusĩku 'bá ũnzí rĩ 'bā ásí tĩnǎ íjọ āzĩ drĩlẹ
 gálẹ rĩ gá la yu,
 ãzıla dīzā 'bá ũnzí rĩ drĩ ála anú la rá.
- 21 Mā ngótĩ, ífē ārútánǎ Úpí ní ãzıla úpí nĩ,
 mí ícǐ mí 'bá ũnzí rĩ kí abe ku
- 22 ã'dusĩku líkĩ 'bā mujó a'déjọ kí drĩ gá rũgbú rĩ
 sĩ
 ãzıla ã'di nĩ dó sī drĩlẹ-ũnzĩ ĩ'bā kí mụlé ajílẹ
 kí drĩ gá rĩ nĩ yā?

Ijó 'bá ũndũwā rú rĩ 'bā kí jolẹ rĩ 'bā āzĩ kí

- 23 'Dĩ kí vā íjọ 'bá ũndũwā rú rĩ 'bā kí jolẹ rĩ
 'bā āzĩ kí:
 Míní íjọ líjọ 'bá kí drĩ gá mũlũmbē sī rĩ ũnzĩ.

- 24 'Bá jolépi la 'bá ijó ũnzí ngalépi rĩ ní, “Mí iza ijó ází ku rĩ,”
 'bá kí mu ĩ'di wālé rá āzıla súrú kí ĩ'di gā úmgbé.
- 25 Wó ijó kí adru múké 'bá ijó lilepi 'bá ũnzí rĩ drĩ gá tondolo rĩ ní,
 āzıla drĩlẹba la adru ĩ'diní āmbógó rú.
- 26 Míni ijó piri umvijó rĩ,
 ĩ'di cécé 'bá amvujó rĩ áni.
- 27 Mí idé ámvú mídrĩ kí bábá
 āzıla ísa ũrĩ mídrĩ kí ráká
 mí i'dó dó jó sile índō.
- 28 Ínze ijó ĩndú mĩ jĩránĩ ọrụ'bá gá ijó ází kóru
 ku,
 jōku mí ayú ími tị sĩ ĩ'di uléjọ ku.
- 29 Lē ijọ jō, “Ma mu ijọ idélé ĩ'di rú cécé ĩ'diní
 idélé má rú rĩ áni la ku,
 má ārígọtị ũfē ijọ ĩ'di 'bā idélé rĩ sĩ la ku.”
- 30 Má alị ũvú'bá drị ámvú tị gā sĩ
 āzıla zābíbū ámvú 'bá ũndūwá kóru rĩ drị tị
 gā sĩ,
- 31 ũcìkì dọ ĩ'didrị ámvú agá píri,
 āvúkí āzū ámvú agá nĩ āzıla Bōrō sile írā sĩ
 sĩ zābíbū ámvú andre cejó rĩ andi rá.
- 32 Ijó mání ndrelé ĩ'didrị amvú agá rĩ fi áma ásí
 gá alí
 āzıla má ísú ímbátáná ijọ mání ndrelé rĩ kí
 agá jójọ la:
- 33 Ọ'dú kojó were āzıla ọ'dú 'bejó alí,
 ru drị trajó cí āzıla sĩ u'ájọ jā áyọ rĩ la fē
- 34 lēmērĩ la amú ími drĩ gá cécé ũgú'bá áni,

ãko ãkõ la ími ra cécé ỳgụ'ba ỳsụ trũ rĩ 'bã
amụjọ ími rajó rĩ áni.

25

Ijó Sũlũmánĩ 'bã jọlé ỳndũwá sĩ rĩ 'bã ẵzí kí

¹ 'Dĩ kí ijọ u'bélé u'bé u'bê 'bá úpí Hẽzẽkíyã
Yũdã gá rĩ drị 'bã kí andrélé sílé angájọ ijọ u'béná
Sũlũmánĩ 'bã jọlé rĩ kí agá rĩ kí:

² Ẽdróná zĩ ijọ ẵzí rĩ cí la; sĩ dĩa ỉ'didrị i'dajó,
wó ijọ kí ỳndụ ndrụjọ rĩ ỉ'di dĩa ỳpi 'badrị
i'da.

³ Cécé 'bũ 'bã adrujọ wịlịwịlị ẵzıla ỳnọkụ 'bã
adrujọ mgbi rĩ áni,
ijọ 'dĩ sĩ 'bá ẵzí ícọ dó sĩ ijọ ỳpi kí ásị gá rĩ
nịlé ku.

⁴ Ívu sílĩvã 'bã ỳzẽkí kí úká sĩ rá ká,
ẵzıla 'bá úká dịlépi rĩ la dó sĩ sílĩvã kí dị
ãkójọ ru ỳndõ;

⁵ mí unze 'bá ỳnzí rĩ kí úpí drịlé gá rĩ sĩ rá ká
ẵzıla ỳpĩ ỉ'didrị la dó sĩ pá tu ỳkpó ru ijọ pịrị
rĩ sĩ.

⁶ Í'bã mi ỳrụgá úpí drịlé gá ími drị sĩ ku
ẵzıla í'bã mi 'bá ẵbogo rú rĩ kí 'bã ẵzí ru
ku;

⁷ Ỉ'di adru míní múké ẵndânĩ úpí drị jọ la míní,
“Mí atụ ỳrụgá 'dọ,”
ndẽ míní drịnzá ỳsụjọ 'bá kí drịlé gá rĩ rá.

Ijó míní ndrelé ími mịfị sĩ rĩ sĩ,

⁸ lẽ mí agụ 'bá tólé kẹsị gá mbělẽ rú ku,
ẵsịná gá mi dó mụ ẵ'du idélé

mî jîránî drî míní drînzá fě rá rî gá?

9 Ídrî ìjọ ìminí àwājó ìmi drîdrînjî gá jîránî be rî itú,

lě ìjọ ìminí itulé ìmi drîdrînjî gá rî 'bā fū jō àmvé ku,

10 jō ku 'bá ìjọ 'dā arelépi rá rî la míní drînzá fě rá

āzila ìjọ jolé ìmi drî gá ūnzí rî icó dó àvīlé ku.

11 Ijọ jolé múké sáwā múké rî agá rî ì'di

cécé gólūdī alá 'bālé ākójó sílívā rú rî agá rî áni.

12 'Bá ūndūwá ru rî 'bā zajó 'bá bílé trū rî drî gārī ì'di

cécé ngílíngílí jōku āko ūnī ani idélé ūniyambamba gólūdī sī rī áni.

13 'Bá ìjọ ujílépi múké rī la 'bá ì'di tì pēlépi rī ásì ìgbe

cécé ìyí ìgbé rī 'bā ìtúkā sí ìgbejọ sáwā ākónā ūkūnājó rī sī rī áni.

14 'Bá ru ipílépi ìnzō sī āfó ru rī

ì'di cécé ūrú'bū anílépi āzila ālúkúkū līlépi uzogó kóru rī áni.

15 Ídrî ìjọ tē jā ìni, mi icó úpî ásì ujalé mí rú rá,

āzila ìdra ìjọ ulílépi túlí-túlí rī la 'bá ìfākā anu rá.

16 Ídrî ānú ìsú rá, ìmbe calépi míní rá rī áyú,

ídrî mbe la ambamba, mi gbé rá.

17 Mí ací jîránî mídrî drîko gálé ú'dú pírí sī ku,

jōku ì'di ìmi ājì ngū ūnzí.

- 18 'Bá íjó ìndú nzelépi ì'di 'bã jírání drī gá ìnzõ
 rú rĩ,
 ì'di 'bá adrá cécé túré jòku ménéná jòku 'é
 sí ácí rĩ áni.
- 19 Míni ími ásì 'bájó 'bá íjó pìrì kóru rĩ drī gá
 sáwã ùcõgõ drī agá rĩ sĩ rĩ,
 ì'di cécé míni ãko cijó sí kòlò-kòlò jòku acíjò
 pá acá trũ rĩ sĩ rĩ áni.
- 20 Úngó àyìkò àni la ngojó 'bá ásì kpèlépi íjó àzì
 sĩ rá rĩ ní rĩ,
 ì'di cécé míni bõngó trũjò 'bá ìgbè 'bã fùlé
 fùfù rĩ uru 'bá gá rá rĩ áni jòku à'ì trijó
 àkòzá mífì gá rĩ áni.
- 21 Mèró 'bá mídrì drī adru àbìrì sĩ, lè ífè ì'dinì
 àkónã nalé;
 ìyì vù ndè jò ì'di rá, lè ífè ì'dinì ìyì mvulé.
- 22 Íjó míni idélé ì'dinì 'dĩ 'bã áni rĩ sĩ mi drĩnzá
 fè ì'dinì,
 àzìla Úpì la ími ùfè íjó míni idélé múké rĩ sĩ
 rá.
- 23 Cécé àlùkúkù ùrùlé ru rĩ 'bã uzogó ajíjò rĩ áni,
 ìdra íjó jolépi 'bánì vùlé gá rĩ la mífì ìni ajì.
- 24 Míni u'ájó jó 'bã kónã gá lótré gá 'dãá rĩ ì'di
 múké;
 ndè míni u'ájó ùkú àwàlépi unzì rĩ be jó àlu
 gá rĩ rá.
- 25 Íjó mgbã angalépi àngũ álì gá rĩ arejó rĩ,
 ì'di cécé 'bá ìyì vù 'bã ndèlé rá rĩ 'bã ìyì ìgbè
 mvujò rĩ áni.
- 26 'Bá múké rĩ drī ru fè drī celé 'bá ùnzì rĩ 'badrì,
 ì'di cécé ìyì àlá rĩ agá kórõná usújò rĩ áni.
- 27 Ànú najó ambamba rĩ adru múké ku

ãzıla míní rú kuma ndrũjó míní cénĩ-cénĩ rú
rĩ adru múké ku.

- 28 'Bá ru ũmbã ʊtrĩlépi ku rĩ
ĩ'di cécé táwũñĩ Bõrõ ã'di andre cejó rĩ 'bã sĩ
a'déjõ rá rĩ áni.

26

- 1 Adru múké ku sĩ ãnzĩtánjã fějõ 'bã azalépi aza-
azã rĩ ní cécé sí 'bã zõñjã ãzıla uzogó 'bã
'dĩñã sãwã ãkónã trajó rĩ sĩ rĩ 'bã adrujõ
múké ku rĩ áni.
- 2 Áwãtánjã icó ími idélé ũnzĩ ku ídrĩ ãjó ãzĩ ũnzĩ
la idé ku rĩ gã.
ĩ'di adru cécé ãrĩñã ungalépi ungã ãzıla
alĩlépi alĩ-alĩ rilépi ku rĩ áni.
- 3 Íco fãrásĩ kějĩkã ínĩrĩkó ru rĩ sĩ, mí umbé kãyĩnõ
tĩ aya sĩ cí
ãzıla íco 'bã azalépi aza-azã rĩ 'bã ũngúkú
kějĩkã sĩ.
- 4 Mĩ umvi zĩtánjã 'bã azalépi aza-azã rĩ 'bã zĩlé rĩ
ku,
jõ ínĩ ku mi aza cécé ã'di áni.
- 5 Mĩ umvi 'bã azalépi aza-azã rĩ aza ã'didrĩ 'bã
vũñã sĩ,
jõ ku ã'di ũrã la 'i ũndũwã trũ.
- 6 Mínĩ wãrãgã fějõ 'bã azalépi aza-azã rĩ drĩ gã
rĩ ã'di cécé mínĩ ími pá kí lĩjõ rá,
ãzıla mínĩ ãdrákĩ mvujõ rĩ áni.
- 7 ãjó 'bã azalépi aza-azã rĩ 'bã u'bélé rĩ ã'di ãzĩ
kóru
cécé 'bã acalépi rá rĩ 'bã pá 'bã adrujõ ãzĩ
kóru rĩ áni.
- 8 ãnzĩtánjã fějõ 'bã azalépi aza-azã rĩ ní rĩ ã'di

- cécé írā umbéjọ rōgbógbō gá cí ì'di 'bā sī
icójó ru vujó ku rī áni.
- 9 Ijọ 'bá azalépi aza-azâ rī 'bā u'bélé rī,
ì'di cécé 'bá ìmērālépi íwá sī rī 'bā ỳcìkì
ì'didrì sōlépi rī anzéjọ rī áni.
- 10 'Bá āzì fēlépi 'bá azalépi aza-azâ jōku 'bá
alìlépi alì-alì rī ní rī
ì'di cécé 'bá ỳsù trū rī 'bā 'bá kí 'a tōjọ 'é sī
mìrì rú rī áni.
- 11 'Bá azalépi aza-azâ rī la ìjọ aza rú rī nga ìdì
cécé ỳcógó 'bā gōjọ ỳgbé ì'di 'bā gbélé rī
mbejọ ìdì rī áni.
- 12 Índre 'bá ru 'bālépi ùndūwá ru cénì la rá yā?
Ásì tìjá 'bá azalépi aza-azâ rī drì ndē 'bá 'dā
áni rī rá.
- 13 Ùvú'bá la jọ la, “Kēmì gērì gá 'dāá cí,
kēmì ùmbá la gbòkò gálé cí.”
- 14 'Bá ùvú rī la ru uja ì'didrì gbólọ sù gálé
cécé kējìtì 'bā ru ujajọ pátā gá rī áni.
- 15 Ùvú'bá la ru drì su mgbi íná àtìjọ rá,
wó ùvū ambamba rī sī icó íná sulé tì gá ku.
- 16 'Bá ùvú rī ní rī gá índē ùndūwā sī 'bá ázìrì ìjọ
umvilépi múké rī kí rá.
- 17 Míni fìjọ ìjọ mì āni ku rī agá rī ì'di cécé
'bá ỳcógó rùlépi bílé gá rī áni.
- 18 'Bá azalépi aza-azâ 'é sù ācì rī gbélépi
āzìla avalépi āko sù ācì rī sī rī
- 19 ì'di cécé 'bā ì'di 'bā jìránì ulélépi jolépi la,
“Ma tí mâ ngá avá agá avá avā rī áni.”
- 20 Ijijá kóru ācì la anù rá;
āndrónróṅá kóru āwāṅá la adru yu.

- 21 'Bá ãwãṅá lélépi ambamba rĩ la ãcóná fě i'dólé mbēlēṅá ru
 cécé ãcíkúlú 'bã ãcípēlēṅú akójó jōku ãcí
 'bã ijijá akójó rĩ áni.
- 22 Ijọ jolé káláná ru rĩ la fi íná ãjì-ambamba rĩ
 áni;
 ĩ'di fi 'bá ãrí gá.
- 23 Ijọ jolé tì gá 'dã ãlápítí ru wó ásí galé ijọ ndú
 la 'bã sī adrujó nĩ rĩ
 ĩ'di cécé úmvú sīlé ũdrí sī sī uru 'bá la asejó
 sīlívã ĩzēkí sī cí rĩ áni.
- 24 'Bá ásí ũnzí rĩ la ásí ũnzí ĩ'didrĩ a'bó ijọ jóná
 múké rĩ sī;
 wó ásí la ga tré úlétáná sī,
- 25 icó ru 'bālé 'i ijọ múké rĩ jọ,
 wó lē mí ã ĩ ijọ ĩ'di 'bã jolé rĩ ku ã'dusĩku ásí
 la ga tré ijọ ũnzí sī.
- 26 Drĩ táni ásí ũnzí ĩ'didrĩ zĩ ĩnzō sī rá tí,
 ijọ ũnzí ĩ'didrĩ la amú ru i'dalé ũ'bí kí agá rá.
- 27 'Bá 'bú 'dìlépi sī 'bá ãzí isíjọ rĩ 'bã vúná la uja
 a'délé ala gá nĩ;
 'bá írã lìlépi rĩ írã ĩ'di 'bã lìlé rĩ la ãgō ĩ'di
 vúná i'bélé.
- 28 Īdra ĩnzō alílépi rĩ ngũ 'bá ĩ'di 'bã sī ãzá fějọ
 ĩ'baní rĩ kí ũnzí,
 ãzıla tì 'bá ipílépi ĩnzō rú rĩ la 'bá ĩlìkĩ rá.

27

- 1 Mí ipí mi ú'dú drũsĩ rĩ sī ku,
 ã'dusĩku míní nĩjọ la ã'du la mụ ru idélé ú'dú
 drũsĩ rĩ gá nĩ yã ku rĩ sī.
- 2 Mí ipí mi ími tì sī cénĩ ku, 'bá ãzí ndú la 'bã ipí
 mi nĩ,

mí ipí mi cénĩ-cénĩ rú ku.

- 3 Írā kí cínákí be pírí ānzì rú,
wó 'bá azalépi aza-azâ rĩ la ásì āzá fě ndě
āko ɪrĩ 'dĩ kí ānzì sĩ pírí rá.
- 4 Ūmbā ɪ'di ūnzì āzıla ásì ācĩ ɪ'di líkĩ,
wó ājā ndě āko 'dĩ kí ūnzĩkãnā sĩ pírí rá.
- 5 'Bá āzì 'bā íjọ ūnzì a'dájọ ɬondọọ rĩ ɪ'di múké
ndě lětáná zìjọ ɪ'diní cí rĩ rá.
- 6 'Ébí mĩ wọrì 'bā 'bālé ími ɸrụ 'bá gá rĩ ɪ'di múké
ndě
mérọ 'bá 'bā ími amvujọ nĩ rĩ rá.
- 7 'Bá agalépi ākónā sĩ tré rĩ la gā ākónā ājì-
ambamba ānụ áni rĩ nalé úmgbé,
wó 'bá ābírì 'bā ndélé rá rĩ ní ākónā Ụjìkírìlì
rĩ la ru 'bì ɪlì-ɪlì ru.
- 8 'Bá fūlépi lícọ ɪ'didrì agá 'dā sĩ mujọ abá
trū mĩrì rú rĩ ɪ'di cécé
āriná ɪ'di 'bā jörövũ a'belépi rá mụlépi abá
trū rĩ áni.
- 9 Ādu ngǔlépi ājì trū vĩrĩ rĩ kí lūbánĩ be āyĩkō fě
ásì ní,
wọrì ígátáná pìrì rĩ fēlépi rĩ la āyĩkō fě gẹrì
ālu 'dĩ sĩ.
- 10 Mí a'be jō mĩ wọrì jōku mí átépi 'bā wọrì ku,
íjọ ūnzì drĩ sĩ ími ịsụ ímụ rú sĩ mĩ ádrìpì zìlè
āzākoma ịsújọ ku.
ɪ'di múké mujọ āzākoma gá mĩ jíránĩ rú ndě
mínì mujọ mĩ ádrìpì u'álépi mĩrù 'dāá alá
rĩ rú rĩ rá.
- 11 Mā ngọpì, mí adru jō ūndũwā rú, áma ásì la
dó sĩ u'á āyĩkō sĩ,

- ma dó sī 'bá íjọ jọlépi áma ọrọ'bá gá rī kí umvi múké.
- 12 'Bá ùndūwá ru rī la íjọ ùnzí ndre āzila ī'di sī apá rá,
wó 'bá íjọ ùrālẹpi ku rī lā fi alagá āzila ī'di ī'di drī gá ùcōgō ají.
- 13 Lē í'du bōngó 'bá sādínī rú gúrā 'bālẹpi 'bá ī'di 'bā nīlé ku rī ní rī rá,
írú ī'di dẹnọ tị gá drī idé la ūkú acílẹpi mịrị rú rī ní rī gá.
- 14 'Bá ī'di 'bā jīránī zílẹpi ỳ'bụtị níní ú'dúkọ re sī rī ála ī'di lā 'bá 'bá wālẹpi la rú.
- 15 Ūkú āwālẹpi ambamba rī ī'di cécé uzogó ralẹpi jó gá sáwā pírí sī rī áni,
- 16 ī'di drī ụtírjọ rī ī'di cécé ālúkúkụ atriјó rī áni jōku ādu ruјó drī āndá sī rī áni.
- 17 'Bá la íjọ ỳnī 'bá drī,
cécé aya 'bā aya sị jījọ rī áni.
- 18 'Bá úlúgọ ife tāmбалẹpi rī la āka la na rá,
āzila ātí'bó āmbógó ī'didrī tāmбалẹpi rī la ārútáná isú rá.
- 19 'Bá 'bā ásị la ī'di ā'di 'i yā rī i'da
cécé ịyị 'bā 'bá mẹlẹtị i'dajó rī áni.
- 20 Āngū 'bá drālẹpi rá rī 'badrī kí Ābādónī be aga kí ku
cécé āko 'bā cajó 'bá 'bá ru rī mịfị gá ku rī áni.
- 21 Ála gólūdī kí ỳ'bī sílīvā be ācị sī
wó ála 'bá ỳ'bī ịcúná sī ī'di ịcújọ rī sī.
- 22 Ídrī tání 'bá azalẹpi aza-azā rī sị jíkị ife sī jíkị agá cécé āná sīlé rī áni,
mí icó aza drī la gá rī ỳfúlé ku.

- 23 Ímba ãnãkpá mídrì kí tã múké-múké,
íḡé ími ásì pírì sī kí tãmbajó,
24 ã'dusīku máli adru kí jã 'dã ku ãzila sùrù adru
kí vã jã 'dã ku.
25 Ídrī ásé lì 'bo 'dã 'bã ùngúkú gá
ásé ú'dí 'bé pá gá rī la dó ãrū zolé nī,
26 mí icó kãbīlō 'bīko sī bōngó idélé rá,
ãzila ñdrì sī mí icó ámvù ñgbãlé rá.
27 Mí dó sī adru lésù ñdrì drì trū ñyō rú
sī ími izójó 'bá mídrì lìcò gá
ãzila izonzi mídrì ãtí'bó ru rī kí abe.

28

- 1 'Bá ñjò ùnzí ngalépi rī kí rū ce ùngúlé gá 'bá ãzi
drī tání kí dro ku tí,
wó 'bá ñjò pìrì rī ngalépi rī kí ásì la adru ùkpó
ru cécé kēmī drī áni.
2 Sùrù ãdrónã gálépi sī rī 'bã drīlè kí adru wēwē
rú,
wó sùrù drīlè la 'bã kí sī adrujò ùndūwã rú
ãzila ñjò vãḡá trū rī la pá tu ùkpó ru.
3 Drīlè 'bá lēmērī rī kí ñkpālèpi ñkpã-ñkpã rī
ĩ'di cécé uzogó ùkpó trū ãkónã ámvù agá rī
kí wūlèpi tì gá rī áni.
4 'Bá ãzítánã gálépi ùmgbé rī ñ'di 'bá 'bá ñjò ùnzí
ngalépi rī kí ùngúkú ãṡlèpi rī,
wó 'bá ãzítánã tãmbalépi rá rī ñ'di 'bá 'bá ñjò
ùnzí ngalépi rī kí ùngúkú ãṡlèpi ku rī 'i.
5 'Bá ñjò ùnzí ngalépi rī ñ'di 'bá ñjò lìlè pìrì rī ífí
vālèpi ku rī 'i,
wó 'bá Úpí ãdrónã ndrūlèpi rá rī vã ñjò lìlè
pìrì rī lóló.

- 6 'Bá lēmēri íjó piri rĩ ngalépi rĩ i'di múké āndānĩ
ndē kúreni íjó piri rĩ ngalépi ku rĩ rá.
- 7 Ngótĩná āzítáná tāmبالépi rá rĩ i'di ngótĩná
ũndũwā rú rĩ 'i,
wó ngótĩná wõrĩ 'bālépi anzi rõmgbó ru rĩ kí
abe rĩ la drĩnzá ají átépĩ nĩ.
- 8 'Bá málĩ isúlépi āko i'di 'bā lile 'bá kí drĩ gá
ambamba rĩ sĩ rĩ
la málĩ trá 'bá 'bá lēmēri rĩ kí ízákĩzā
ndrelépi indĩ rĩ nĩ.
- 9 Ādróná ngũ 'bá āzítáná tāmبالépi ku rĩ ũnzĩ
āzĩla are zítáná 'bá 'dā ní zilé i'di tĩ gá rĩ
ku.
- 10 'Bá 'bá íjó piri rĩ ngalépi rĩ drĩ celépi gērĩ ũnzĩ
gā sĩ rĩ
la gbā mātégõ i'di 'bā 'bālé rĩ gá nĩ,
wó 'bá íjó piri rĩ ngalépi rĩ la ũyá múké la
isú rá.
- 11 'Bá málĩ trũ rĩ la ũrā la i'di ũndũwā rú,
wó 'bá lēmēri vātáná trũ rĩ nĩ íjó i'banĩ
āndānĩ.
- 12 'Bá ālá rĩ drĩ kí adru drĩlé ru nĩ, 'bá píri kí u'á
āyĩkõ sĩ,
wó 'bá íjó ũnzĩ rĩ drĩ kí adru ũpĩ gá nĩ, 'bá
kí ru ũzĩ-ũzĩ.
- 13 'Bá íjó ũnzĩ i'didrĩ kí ũzilépi ũzĩ-ũzĩ rĩ icó
drĩléba isulé ku,
wó 'bá íjó ũnzĩ i'didrĩ kí i'dalépi rá āzĩla kí
a'belépi rá rĩ la ásĩ ĩgbē isú Ādróná drĩ rá.
- 14 'Bá idélépi íjó ũnzĩ sĩ ũrĩ sĩ rĩ la drĩléba isú rá,
wó 'bá drĩ ũnzĩ rĩ la fi ũcõgõ āmbógó la agá.
- 15 'Bá lēmēri ri kí adru ũkpõ kóru drĩlé ũnzĩ rĩ
drĩ,

- ĩ'di cécé kēmĩ awálépi jōku ũbōgũ ru afulépi
'bá rú rĩ áni.
- 16 Drĩlẹ ijọ vālépi ku rĩ ĩ'di 'bá kí ĩkpā-ĩkpā,
wó 'bá āko ịsúlẹ gẹrĩ pịrị rĩ sĩ ku rĩ ngũlépi
ũnzí rĩ la u'á ídri rú ú'dú āzo rú.
- 17 'Bá 'bá 'dìlépi rĩ
'dì 'bù sĩ ru ịsịjọ cé nĩ,
'bá āzị 'bā ātị jō ũngúkú la ku.
- 18 Āko āzị aló 'bá ijọ pịrị rĩ ngalépi rĩ ku,
wó 'bá ijọ ũnzí rĩ la ịlịkị sáwā cí rĩ sĩ.
- 19 'Bá āzị ngalépi ĩ'didrị ámvụ agá ásị pírí sĩ rĩ la
adru ākónā trũ wēwē rú,
wó 'bá sáwā izalépi ijọ ífí kóru rĩ kí agá rĩ la
adru lēmērí ru trẹyí.
- 20 'Bá ijọ mgbā rĩ ngalépi rĩ la drĩlẹba āmbógó la
ịsụ rá,
wó 'bá lẹlépi málí ịsúlépi gbōrú rĩ icó ịcélé
drĩrima ịsúná gá ku.
- 21 'Bá uyajó uyā rĩ ĩ'di ũnzí,
wó kírítí 'bá āzị rĩ kí ātị ru mịfị sajó āko
ĩmbíráná la sĩ.
- 22 'Bá ịndrá rĩ la lẹ ásị pírí sĩ málí ịsúlẹ
wó nị lēmērí la ĩ'di tē rĩ gá ku.
- 23 'Bá uzalépi 'bá drị gá sĩ ĩ'di itújó rĩ la vúlẹ-vúlẹ
ru ásị ịgbẹ ịsụ
ndē 'bá 'bá ịpílépi ịnzō sĩ rĩ rá.
- 24 'Bá ĩ'di 'bā átépi jōku āndrē
ralépi jolépi la, "Dĩ adru ijọ ũnzí ku rĩ,"
ají kí ru 'bá 'bá 'dìlépi rĩ be.
- 25 'Bá rọmgbọ trũ rĩ la ācóná ají 'bá kí drĩdrĩnị
gá,
wó ásị 'bājó Úpí drị gá rĩ la drĩlẹba fē.

- 26 'Bá ásì 'bālèpi ùndũwã ì'didrî drî gá rĩ la aza-
azâ,
wó 'bá íjọ kí ngalépi ùndũwã sĩ rĩ la ru pa
rá.
- 27 'Bá áko fēlépi 'bá lēmērí rĩ 'baní rĩ la adru
sáwã pírí sĩ áko trũ,
wó 'bá ru mifí ãzũlépi 'bá lēmērí rĩ kí sĩ cí rĩ
la áwātáná ãmbógó la işù.
- 28 'Bá íjọ ùnzí rĩ drî kí adru drîlẹ ru nĩ, 'bá kí ru
ũzĩ-ũzĩ,
wó 'bá ùnzí rĩ drî kí úmvúke a'be 'bo, 'bá alá
rĩ kí acá drîlẹ ru ú'dí ru.

29

- 1 'Bá imbe ũkpó uzájó drî la gá tí rĩ la ìlìkì ú'dú
álu agá,
icó ru drî ingalé ìdì ku.
- 2 'Bá alá rĩ drî kí adru drîlẹ ru nĩ, 'bá pírí kí u'á
âyìkō sĩ,
wó drîlẹ ùnzí rĩ sĩ 'bá kí acá ùcōgō sĩ.
- 3 'Bá ùndũwã lēlépi rá rĩ la átépì ní ãyìkō fē rá,
wó 'bá u'álépi áwù 'bá kí abe rĩ la málì ì'didrî
kí iza-izā.
- 4 Úpí íjọ lìlépi pìrì rĩ la fē sùrù ì'didrî la pá tu
ũkpó ru,
wó drî ru lē mifí saná sĩ, sùrù ì'didrî la andi
rá.
- 5 'Bá ì'di 'bã jĩránĩ ipílépi ìnzō sĩ rĩ la
ímbá 'be ì'di 'bã vúná nĩ.
- 6 'Bá íjọ ùnzí ngalépi rĩ la gbã íjọ ùnzĩ ì'didrî gá
nĩ,
wó 'bá íjọ pìrì rĩ ngalépi rĩ la úngó ngo ãzıla
ì'di adru ãyìkō sĩ.

- 7 'Bá ãlá rĩ kí así 'bá lēmērí rĩ kî sĩ rá,
wó 'bá ũnzí rĩ vā 'bāngá ìjọ 'dĩ ku.
- 8 'Bá idemará ru rĩ kí táwũnĩ 'a usa ũmbā sĩ,
wó 'bá ũndũwā rú rĩ kí ũmbā ìgbẹ rá.
- 9 'Bá ũndũwā rú rĩ drĩ 'bá azalépi aza-azâ rĩ tō
dũwánĩ gá,
'bá azalépi aza-azâ rĩ la gụ ì'di sĩ gụgụ āzıla
ásí ìgbẹ la adru 'dá yu.
- 10 'Bá 'bá ụ'dìlẹpi rĩ kí 'bá ìjọ pìrì rĩ ngalépi rĩ kí
ngũ ũnzí,
wó kí gērĩ ndrũ sĩ lějọ 'bá ìjọ pìrì rĩ ngalépi
rĩ kí 'dijọ rá.
- 11 'Bá azalépi aza-azâ rĩ la ũmbā ì'didrì i'da
tọndọlo,
wó 'bá ũndũwá trũ rĩ la ìjọ kî 'du ásí jã sĩ.
- 12 'Bá drìlẹ ru rĩ drĩ ìnzō are áyù,
'bá ì'didrì āmbogo rú rĩ kí pírí acá 'bá ũnzí
la kî.
- 13 'Bá lēmērí rĩ kí 'bá ì'di ìkpālẹpi rĩ be ají kí ru
ālu,
Úpí fẹ ì'baní mifì sĩ āngũ ndrejọ ìrìtrá rá.
- 14 Úpí drĩ 'bá lēmērí rĩ kí drĩ gá ìjọ lị pìrì,
ì'di ùpĩ na jã 'dā.
- 15 Ídrĩ anzì mídrì kí ìndù co sĩ kí itújọ rá, kí adru
ũndũwā rú,
wó ngótìṅá a'belé ìndù colé ku rĩ la drìnzá
ají āndrē nĩ.
- 16 Drìlẹ ũnzí rĩ kí kālāfe drĩ tụtù, ìjọ ũnzí la vā
tụtù,
wó 'bá ãlá rĩ kí 'bá ũnzí rĩ kí 'bā a'dẹgá ndre
cé.
- 17 Ídrĩ ngótìṅá mídrì ìndù co ímbátáṅá ru rá, ì'di
míní ásí ìgbẹ fẹ rá,

ĩ'di ãyĩkõ fẽ ími ásì ní rá.

18 Súrú ãdróná 'bã drĩ celé nĩ ku rĩ la ìjọ kí nga
ãzítáná kóru.

Wó 'bá ãzítáná ãdróná drĩ kí tãmbalépi rá
rĩ ì'di drĩléba rú.

19 Mí icó átí'bó imbálé ìjọ jóná tì sī rĩ sī á'dùsī ku.
Drĩ kí tání ìjọ míní jolé rĩ vã rá tí wó icó kí
ãzì la ngalé ku.

20 Ásí tǐjọ 'bá azalépi aza-azâ rĩ drĩ gá rĩ ì'di múké
ãndânĩ
ndē ásì tǐjọ 'bá ìjọ jolépi ùrã 'a la ku rú rĩ drĩ
gá rĩ rá.

21 Ídrĩ átí'bó mídrĩ iwí sī ãko pírí kí fējó ì'diní
vǔrú-vǔrú ru,
ĩ'di drúzì amú ãko mídrĩ kí palé nĩ.

22 'Bá ùmbá rĩ la ãcóná ajì
ãzìla 'bá ásì ãcí rĩ la ìjọ ùnzí idé wēwē rú.

23 Áfó la 'bá ìsì vǔrú,
wó 'bá ru irilépi vǔrúlé rĩ la ãrútáná ìsù rá.

24 'Bá ãko ùgù'bá 'bã ùgǔlé rĩ kí nalépi ì'di be rĩ
ì'di ì'di 'bã méré' 'bá ru cénĩ.
Drĩ tání ùyō na icó ìjọ pìrì rĩ jolé ku.

25 Ụrĩ idéjọ 'bá 'bá ru rĩ sī rĩ ì'di ùnzí-ùnzí cécé
ímbá áni,
wó ásì tǐjọ Úpí drĩ gá rĩ la 'bá tãmba rá.

26 'Bá ù'bí kí lē ásì ìgbē úpí drĩ ìsùlé,
wó Úpí la ìjọ pìrì rĩ lị nĩ.

27 'Bá múké rĩ ngǔ kí 'bá ùnzí rĩ kí ùnzí
ãzìla 'bá ùnzí rĩ ngǔ kí 'bá múké rĩ kí ùnzí.

30

Ijó Ágũrĩ 'bã jolé rĩ kí

¹ Dĩ kí ijó Ágũrĩ Yākēhĩ ngópĩ 'bã jolé rĩ kí; jò ijó 'dĩ kí Itúwéĩ 'baní Ūkálĩ be:

² “Ma 'bá 'bá kí agá 'dâ azalépi ãndânĩ rĩ 'i; ma 'bá kí agá 'dâ vātáná kóru.

³ Ma ãndũwã kóru,
jõku ánĩ ijó 'Bá Ālá rĩ drĩ gá ku rĩ.

⁴ 'Bá tulépi 'bũ gâlê ãzĩla asĩlépi vũrũ 'dõlé rá rĩ ã'di 'i?

'Bá ũlí amvulépi ĩ'didri alé gá rá rĩ ã'di 'i?

'Bá ĩyĩ umbélépi bõngó sĩ rá rĩ ĩ'di ã'di 'i?

'Bá vũ 'bã ãsĩná ũ'bĩlépi píri rá rĩ ĩ'di ã'di 'i?

Rũ lã ã'di 'i,

ãzĩla ngópĩ 'bã rũ ã'di 'i?

Ílũ mání idrĩ nĩ la rá rĩ gá.

⁵ “Ijó píri Ādróná drĩ kí pĩri;

ĩ'di góbéré 'bá apalépi ru zĩlépi ĩ'di rũ rĩ 'badrĩ 'i.

⁶ Lẽ mí ũ'bã ijó ãzĩ ijó ĩ'di 'bã jolé rĩ drĩ gá ku,

jõ íni ku ĩ'di uzá ími drĩ gá ãzĩla ĩ'di i'da la mi ĩnzó'bá rĩ gá rá.

⁷ “Úpĩ; ijó mání a'ílé mídrĩ rĩ kí ĩrĩ,

mí uga mání kí ku 'dĩ sĩ ádrã drĩ ku rũ fô:

⁸ Mí ĩdã ĩnzõ alíjõ ãzĩla adrujõ ĩnzó'bá rĩ kí má rũ 'dâ rá-rá ru,

ífẽ jõ má adru mání lēmēri ru ku jõku málĩ

trũ ambamba ku fô,

wó ífẽ mání íná ú'dũ ãlu-ãlu sĩ rĩ 'bã adru cí.

9 Ádrĩ adru málĩ trũ ambamba, má icó jolé la ími
 āzĩ mánĩ 'dáyũ,
 āzĩla ma jọ la, 'Úpĩ la 'dĩ dó ā'di 'i?'
 jōku ádrĩ adru lēmērí má icó āko ũgũlé sĩ
 drĩnzá ajjó Ādróná mádrĩ ní rá.

10 “Lē mí ũsō ijó ātĩ'bó uryu'ba gá āmbógó ĩ'didrĩ
 ní ku,
 jō íni ku ātĩ'bô la ími wā rá āzĩla mi ijó isú
 rá.

11 “Bá āzĩ rĩ kí átépika kí wāwā,
 āzĩla fē kí āwā'dĩfō āndreka 'banĩ ku.
 12 'Bá āzĩ kí ru 'bā 'bá ālá ru kí drĩ sĩ cénĩ,
 wó íni 'dĩ ũnzō kí ru ijó ũnzĩ sĩ.
 13 'Bá āzĩ ri kí ũrā la kí 'bá múké la,
 āzĩla kí 'bá āzĩ rĩ kí ndre āzĩ kóru;
 14 'bá āzĩ kí sị ci cécé ménéjā áni,
 kálé ĩ'badrĩ kí cécé ĩlĩjā áni,
 kí sĩ 'bá ũnókú drĩ gá 'dā lēmērí āzĩla
 'bá 'bá kí drĩdrĩjĩ gá 'dā āko kóru rĩ kí na.

15 “Drĩdrĩwú 'bā izonzi kí ĩrĩ,
 kí ĩrĩtrá jọ la, 'Ífē mánĩ, ífē mánĩ!’

“Āko āzĩ kí na mgbārĩ gá sụ icó kí agalé ku:
 16 ĩnadrĩ, mvájolé úndó rĩ,
 āngũ ĩyĩ mvulépi ĩyĩ 'bā sĩ cajó ĩ'dinĩ ku rĩ 'i,
 āzĩla ācí velépi utrĩlé tí rĩ kí abe.

17 “Bá ápārākā idélépi átépi sĩ
 jōku āndrē idelépi rĩ,
 kúrúke kí mĩfĩ la kí unze tilé rá

ãzıla Nùgúnúke kí ì'di ìzá ti rá.

- 18 “Ijọ ãzí kí na kí mání ùsùtáná ru,
mgbā rī gá sù mání ífí vālé ku la kí:
- 19 gẹrī yúkú ní ungajó 'bù gâlé rī 'i,
gẹrī ìnī ní acíjọ írā drī gā sī rī 'i,
gẹrī mēlī 'bā acíjọ ìyí drī gā sī rī 'i
ãzıla gẹrī ágóbí 'bā sī ùkú lějọ rī 'i.
- 20 “Dī gẹrī ùkú āwú rī 'bā ìjọ ngajó rī 'i:
ì'di āngū na rá, ì'di ru tì lí ā'í ru
ãzıla ì'di jọ la, ‘Ángá ìjọ ãzí ùnzí la ku.’
- 21 “Ọnókú la ru aya ìjọ na kí sī,
mgbā rī gá ìjọ ì'di 'bā icólé tì talé ku rī kí sù:
- 22 ātí'bó 'bā acájó úpí ru rī 'i,
'bā azalépi aza-azā rī ní adrujọ ínā trū ìyō rú
rī 'i,
- 23 ùkú lélé ku rī 'bā ágó rujọ rá rī 'i,
ãzıla ìzóná ātí'bó ru rī 'bā āmbógó ì'didrī
ùkú ru rī 'bā ágó pajó rī 'i.
- 24 “Ọnókú drī gá 'dā, āko ãzí ìmbíráná la kí sù
wó ìgānā kí ùndūwā sī cí:
- 25 ìyé kí ùkpó trū were rú,
wó kí ākónā tām̄ba ílí sī;
- 26 kílè kí ùkpó gā
wó ìsù kí āngū ì'bā kí sī u'ájó rī idé 'bé agá;
- 27 úmbí kí úpí kóru
wó kí unga amùtì sī cécé āsīkārī kí áni,
- 28 mí icó lōbōdrī 'dùlé drī gá rá,
wó ì'di u'á āngū ùpí 'bā kí sī u'ájó rī kí agá.

- 29 “Àko àzì kí na ì'bã kí acì agá, kí acì àfó sī ùniyambamba rú,
 mgbã rī gá kí sù kí acì àfó sī:
 30 kẹmī ndě ànākpa pírí kí ùkpō sī rá
 àzìla idé ànākpa àzì sī ùrī sī ku;
 31 à'úgò àfó ru rī, ìndrógó
 àzìla úpí àsīkárī ì'didrī kí adrujò ì'di andre
 tròkìlìrì rī 'i.
- 32 “Ìdrī ándrá adru 'bá azalépi aza-azâ ru ipílépi
 àfó sī la,
 jòku idrī ándrá ìjò ùnzì itú,
 mí ùpī ímì tì ímì drī sī cí!
- 33 Ídrī lésú 'a usa, ì'di àdu ùfũ rá,
 idrī 'bá àzì 'bã ùmvu dī, àrí la la ra rá,
 idrī ìjò kí usa ùmbã sī, ì'di àwãṅá ajì.”

31

Ìmbátáná fèlè úpí Lāmúwéḽì ní rì kí

- ¹ 'Dī kí ìjò úpí Lāmúwéḽì ní jolè àndrè 'bã sī ì'di
 imbájó rī kí:
- ² “Bárī mà ngótì, mà ngótì àfùlépi áma 'a gá rī,
 mí umvitáná Àdróná mání zìlè rī drī 'i,
³ mí iza jò ùkpó mídrī sī ru ulajó ùkú kí abe ku,
 ìlìkì kí ùpí ù'bí kí 'bo-'bo.
- ⁴ “Mí are drī Lāmúwéḽì,
 lè ùpí 'bã mvù kí wáyīnī ku,
 lè íwá vī 'bã ndě kí ku.
- ⁵ Drī kí íwá mvù 'bo ìjò 'dī sī kí ìjò àvī àzítáná kí
 drī gá rá,

āzila icó kí dó sī 'bá ĩkpālé ĩkpā-ĩkpā rī kí
āzā kolé ku.

6 Íwá ĩ'di múké la 'bá ĩĩkĩlépi rī 'banî,
āzila wáyĩnĩ ĩ'di múké la 'bá ásì umvúlépi
umvú rī 'banî.

7 Lē 'bā mvu kí ĩ'di āzila 'bā āvī kī dó sī ĩjó lēmērī
ĩ'badrī drī gá,
'bā ũrā kī dó sī ĩjó ũcōgō ĩ'badrī kí drī gá ku.

8 “Ítu pá ĩjó jojó 'bá icólépi ĩjó jolépi kī sī ku rī kí
kējī gá,
ímba hákī ĩ'badrī kí tā.

9 Íjó ĩjó kí kējī gá āzila mí adru 'bá ĩjó ĩ'badrī kí
lilépi múké-múké rī rú,
ĩ'dī ā'dī hákī 'bá lēmērī āzila 'bá āzākoma
lélépi rī 'badrī kí sī.”

Ūkú ádrízā múké rī ĩcújó rī

10 Ā'di icó ũkú ádrízā múké rī ĩsúlé rá la nī yā?
Ājē ĩ'didrī ndē írā ājē rú gulépi pā-rā-pā-rā rī
rá.

11 Ágô la ásì tī ĩ'di drī gá,
āzila icó adrulé lēmērī ku.

12 Ídri ĩ'didrī agá pírí ĩ'di ágô ní mūkē nga,
āzila fē ĩ'diní ásì āzá ku.

13 ĩ'di kābīlō 'bíkó kí ndrū wārū be,
sī bōngó idéjō ĩ'di 'bā drī sī cēnī.

14 Cécé mēlī 'bā āko ajíjō rī áni,
ĩ'di ākónā ají angájó álí.

15 Ūkú 'dī la angá āngūsārā sī,
ũ'bútī sī ĩ'di ākónā idé 'bá ĩ'didrī lícó gá rī
'banî,

- 16 ǎzıla ǐ'di ǎzı awa izonzi ǐ'didrı ǎti'bo ru rı
 'banı.
 17 ǐ'di ǎngũ ǎzı ı̂sú ǎzıla ǐ'di ı̂gbã la,
 ǎzı ǐ'di 'bã ngalé rı 'bã ũyá sı ǐ'di zãbı̂bũ sa
 ǎmvú zãbı̂bũ drı agá.
 18 ǐ'di ru itú bábá ǎzı ní,
 sı ǎzı ngajó ũkpó sı.
 19 ǐ'di lē ndrelé la bısırã ǐ'dinı ngalé rı la ǐ'dinı
 ũrõdrı ajı rá,
 ǎzıla ǐ'di ǎzı nga kpere ını ágágá.
 20 ǐ'di ife sı kãbılõ 'bıko cãjó rı ru drı gá,
 ǎzıla ǐ'di bõngó ǐ'didrı kı cã drı ǐ'didrı sı cénı.
 21 ǐ'di ǎko fē 'bá lēmērí rı 'banı,
 ǎzıla drı la mgbo rú sı ǎko fējó 'bá ǎzãkoma
 lēlépi rı 'banı.
 22 Idé kı ũrı sı 'bá ǐ'di drıko gá rı abe ǎngũ ı̂gbé
 sı ku,
 ǎ'dusıku 'bá ǐ'di drıko gá rı 'banı bõngó sülé
 ı̂gbé sı rı kı cí.
 23 ǐ'di sókã ǐ'didrı sı gbólõdrı 'bejó rı kı cã cénı,
 ǎzıla ǐ'di bõngó mıfı nırıná pápũlũ rú rı kı
 sũ.
 24 ǐ'di ǎngó mıfı nırıná gá táwũnı agá 'dãã la.
 25 ǐ'di bõngó mıfı nırıná rı kı cã, ǐ'di sérı kı idé,
 ǎzıla ǐ'di kı ı̂zı 'bá bısırã gá rı 'banı.
 26 ǐ'di ı̂jõ 'dı ǐ'di 'bá ǎzı ũkpó ı̂nzılé ı̂nzı-ı̂nzı la,
 ǎzıla ũrı ru ǐ'di ı̂jõ drılé gálé rı kı sı ku.
 27 ǐ'di ı̂jõ jõ ũndũwã sı,
 ǎzıla ǐ'di ı̂mbátáná fē ǎsı ı̂gbé sı.
 28 ǐ'di 'bá ǐ'didrı lıcõ gá rı kı tãmba múké-múké,

- ãzıla adru ùvú ku.
- 28 Anzı ã'didrı kú pá tu sã ã'dinı ãwã'dĩfô fējó,
ãzıla ágô la ã'di ıçú-ıçú.
- 29 ã'di jô la, “Ūkú múké rĩ kú wēwē rú,
wó índē kú pırı rá.”
- 30 Ūrı'bán idélé ãlá ru rĩ agá mŭlŭmbē cí ãzıla ũnĩ
urı'bán drı ãzı kóru,
wó ũkú Úpı rulépi rá rĩ la ĩnzıtaná ışú rá.
- 31 İfē ã'dinı ũyá calépi ã'di sã rá rĩ rá,
ãzıla lē ıçú ã'di ãzı pırı ã'di 'bã ngalé ã'di 'bã
drı sã rĩ kú sã ũ'bı kú agá.

lxxxix

Ijó Ú'dí rĩ

The Holy Bible in the Aringa language of Uganda

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Aringa)

Contributor: SIL International (in Africa)

All rights reserved.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

695104cf-f1e1-5cdd-8e7e-1df2480da505